

Toetab Euroopa Liit

Eessõna

Paljudes Euroopa riikides liigutakse riiklike ja regionaalsete koolisüsteemide detsentraliseerimise suunas, mille tulemuseks on koolide suurenev autonoomia. Detsentraliseerimise ja koolide autonoomia astmed ning kiirus on Euroopa Liidus väga erinevad. Sellest hoolimata kaasneb valitud arengusuunaga edu. Koolidele ja õpetajatele on avaldatud rohkem survet oma töö eest vastutada ja ette võtta regulaarseid ning avalikke tööhindamisi. Taolises öhkkonnas on kooli arengule vajalik mõista sise- ja välishindamise protsessi ning selle mõju õpetamisele ja õppimisele. Ajal, mil paljudes riikides on koolipõhised hindamised kasvujärgus, kasvab surve ka välisele hindamisele nii regionaalsel kui ka riiklikul ja/või rahvusvahelisel tasandil.

Valitud arengusuunda toetab Comenius 3 raames meie võrgustikuprojekt "Syneva.net - Kvaliteedi tagamine läbi sise- ja välishindamise sünergia. Sünergia mõjud õpetamisele ja õppimisele".

Comenius 3 võrgustikku toetavad projektid ei ole kujunenud nõ vaakumis. 2003. aastal üheksateist partnerit kaheteistkümnest Euroopa riigist esitasid ettepaneku Euroopa Komisjonile, mis tõi kaasa seeria projekte, mis käsitlesid koolide kogemusi hindamises, näiteks Comenius 3.1 projekt "SEQUALS – Toetades kvaliteedi hindamist ja koolide õppimist" ja "Hariduse jaotamise roll, edendades hariduskeskuste enesehindamise kvaliteeti". Ühendusega on liitunud erinevate taustadega, erinevatest regioonidest ja erinevatel tasanditel asutused. 2004. aastal aktsepteeris Komisjon Syneva.net'i ideed ja projekt alustas tegevust sama aasta oktoobris.

Võrgustiku peamised eesmärgid:

- koguda, analüüsida, võrrelda, ühendada ja levitada hindamise sünergia heade praktikate näiteid asjalikest lähenemistest üle terve Euroopa;
- identifitseerida kvaliteedi tagamise edukad struktuurid ja strateegiad;
- julgustada jätkusuutlikkust läbi uute projektide (Comenius, riiklikud, regionaalsed);
- näidata, kuidas kasutada hindamisprotsesse ja uurimusi kui dialoogide, muutuste ja arengu stardipositsioone;
- identifitseerida sobiv alus poliitiliste ja halduslike otsuste tegemisel koolihariduses.

Võrgustiku peamised sihtgrupid:

- koolijuhid
- keskastme juhid koolides (juhtgruppide liikmed, koordinaatorid, spetsiaalsete funktsioonidega õpetajad kooli arengus ja hindamisprotsessides jne)
- toetavad institutsioonid
- kooli arengu ja hindamise sise- ja väliskonsultandid

- kooliinstituutsioonid regionaalsel ja riiklikul tasemel
- inspektorid
- poliitikakujundajad
- õpetajatekoolitajad
- õpilased
- vanemad
- õpetajad

Võrgustiku tööplaanis kirjeldatakse kolme erinevat etappi. Esimese aasta jooksul koguti sise- ja välishindamise asjakohaseid näiteid erinevatelt tasemetelt (kool – regionaalne tasand – riiklik tasand). Käesolev väljaanne on esimese etapi tulemus.

Teisel aastal kogutud näited võrreldi ja analüüsiti strateegiate identifitseerimiseks, et rakendada sünergiaid sise- ja välishindamise vahel.

Kolmandal aastal uuritakse kasutusele võetud sünergia tulemuslikud strateegiad, lähtudes kahest lähenemisest hindamisele. Lõplik deklaratsioon võrgustikutöö tulemustega avaldatakse ja levitatakse erinevatele osapooltele.

Käesolev huvitavate praktikate kollektsioon hõlmab 20 näidet.

Esimeses osas kirjeldatakse viit erinevat lähenemist hindamisele: hindamissüsteemid saksa keelt rääkivas vähemusgrupis Lõuna-Tirolis (Itaalia) ja Norras, hindamismudelid Kataloonias ja lisaks ka sise- ja välishindamise praktiseerimine Madalmaades ja Šotimaal.

Teises osas on koolipõhisest hindamisest üheksa näidet Sloveeniast, Belgiast, Austriast, Šotimaalt ja Lõuna-Tirolist. Viimane näide võtab kokku Oberschulzentrum Sterzingi kogemuse Lõuna-Tirolis, mis viidi läbi Comenius I kooliarengu projekti "RISQ - ruum innovatsiooniks, enesehindamiseks ja kvaliteediks" raames.

Kolmandas osas kirjeldatakse nelja regionaalset näidet Hessenis (Saksamaa), Hämeenlinnas (Soome), Lõuna-Tirolis (Itaalia) ja Moray *Council* (Šotimaa). Kõik neli näidet tõstavad esile koolide toetamise olulisuse omaalgatusliku enesehindamise teostamisel.

Neljandas osas tuuakse välja kaks riiklikku näidet: tutvustatakse välishindamise läbiviimise kogemust Eestis ja antakse informatsiooni, kuidas täiustab Portugali inspeksioon koolipõhist hindamist.

Täna kõiki partnereid, kes on kaasa aidanud trükise avaldamisele, eraldi tänu Euroopa Komisjonile, kelle rahalise toetusega uurimus läbi viidi.

Rudolf Meraner

SYNEVA võrgustiku koordinaator

Hindamine Lõuna-Tirolis

Kvaliteedi tagamise süsteemi järkjärguline areng

Kvaliteedi tagamise süsteem on järk-järgult loodud viimase kümne aasta jooksul.

Esimeses etapis (1994 – 1999) edendati koolipõhist hindamist. Koolid varustati käsiraamatute ja vahenditega, õpetajaid koolitati hindamisprotsesside läbiviimiseks.

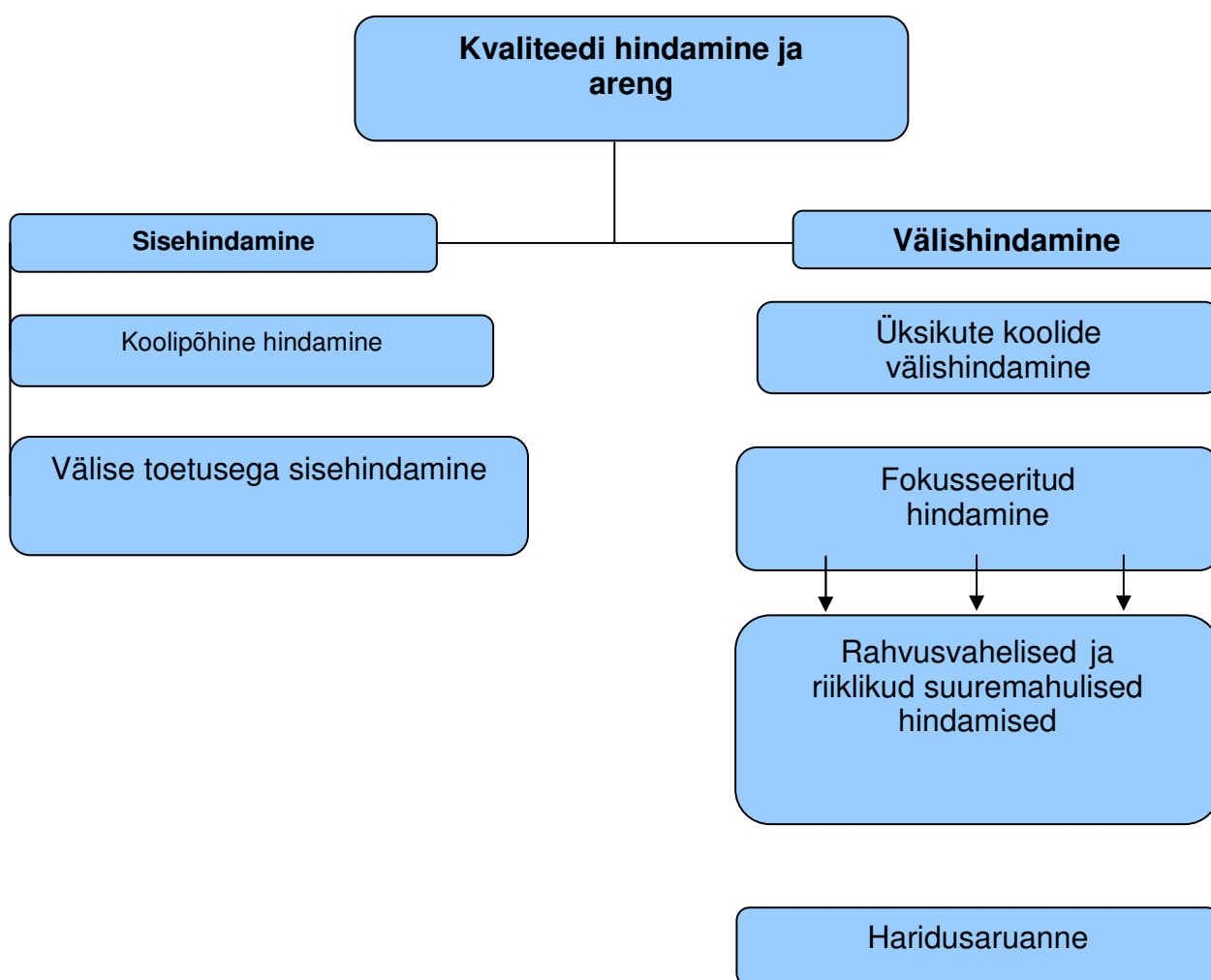
Vastavalt provintsi seadusele nr. 12/2000 said koolid autonoomseteks institutsioonideks didaktika, korralduse, uuringu, kooliarengu, administratsiooni ja finantsilistes valdkondades. Koolid võtsid provintsilt üle korraldusliku vastutuse ja õppekavade koostamise.

Samal ajal pidid koolid koostama kooli arengukava, kirjeldades üksikasjalikult kõige olulisemaid otsuseid hariduse eesmärkide täitmise kavandamisel. Samuti anti ülevaade kavandavatest tegevustest ja arengu efektiivsuse uurimiseks vajalikust koolipõhisest hindamisest. 2004. aastal algas kolmas etapp spetsiaalse välishindamise kasutuselevõtuga, mis vastas samuti provintsi seadusele nr. 12/2000.

Nüüdsest on hindamine Lõuna-Tirolis regiooni haridussüsteemis üks põhilisemaid koolikultuuri elemente.

Kvaliteedi tagamise süsteemi elemendid

Lõuna-Tirolis saksa koolide kvaliteeditagamisesüsteemid sisaldavad järgmisi elemente:

Sisehindamine

Sisehindamine koolides koosneb koolis tehtava töö analüüsist üldises või kindlas valdkonnas, mis on kättesaadav ainult asjaosalistele. Eesmärk on nii kvaliteedi tagamine kui ka kvaliteedi parendamine ja kooli uute arengueesmärkide identifitseerimine. Iga kool põhineb koolipõhise hindamise, andmete kogumise ja tõlgendamise erinevate vormide mitmekesisusel. Kõik osapooled saavad toetust erinevatest tegevustest, mida pakub pedagoogiline instituut (täienduskoolituskursused, seminarid, väljaanded). Lisaks toetab instituut kogemuste jagamist regioonis regulaarsetes hindamise töötubades. Koolid uurivad järgmisi kvaliteedi arendusvaldkondi: õppimine ja õpetamine, kooli ja klassi õhkkond, juhtimine ja eestvedamine, kooli partnerlus ja avalikud suhted, professionaalsus ja personaliareng.

Koole võivad sisehindamise tegemisel abistada väliskonsultandid või eksperdid, kuid koolid jäävad hindamisprotsessi ja kogutud materjali omanikeks.

Koolipõhise hindamise dokumentatsioon on välishindamise integraalosa.

Välishindamine

Välishindamine juhib "materjali kogumist ja kooli efektiivsuse ning tootlikkuse hindamist", mis viiakse läbi kolmel tasemel: koolisüsteemis tervikuna, spetsiaalsete grupeeringutena süsteemis ja üksiku koolina. Saksakeelsetes koolides (eraldi grupp) viivad hindamismeeskonnad läbi kooli tegevuse hindamist (koolide poolt on tagatud vajalikud andmed ja 2 – 3 päevaste kooliküllastuste aktsepteerimine), kasutades prioriteetseid hindamistemeasid ja spetsiifiliste valdkondade uuringute ning suuremahuliste riiklike ja rahvusvaheliste hindamiste tulemusi.

Välishindamine on eelkõige kooli arengu toetaja staatuses, aidates koolidel märgata oma arengut lähtuvalt välisest vaatenurgast. Välishindamise tulemused süsteemi tasemel kujundavad koolisüsteemi regionaalse arengu tegevusbaasi.

Samuti tagab välishindamine aruandekohustuse. Koolid on kohustatud oma enda äranägemise järgi edastama sise- ja välishindamise tulemusi osapooltele. Regionaalsel tasemel koostatakse haridusaruanne.

Haridusaruanne

Iga kahe aasta tagant antakse välja "Lõuna-Tiroli saksa koolide haridusaruanne", mis põhineb koolihindamise, fookuses olevate hindamiste ja riiklikes ning rahvusvahelistes laiaulatuslikes hindamistes osalemiste asjakohastel tulemustel. Haridusaruanne pakub olulist materjali maakondlikule haldusüksusele, kooli juhtkondadele ja pedagoogilisele instituudile Lõuna-Tiroli haridussüsteemi arendamisel.

Regionaalse hindamise nõukogu

Regionaalse hindamise nõukogu (edaspidi nõukogu) vastutab välishindamise eest. Nõukogu, mille liikmed on ametisse määranud regionaalne haldusüksus, tegutseb Pedagoogilises Instituudis, kuid iseseisva üksusena. Nõukogu koosneb üheksast eksperdist, kellest rohkem kui pooled tulevad väljastpoolt kooli või regiooni administratsioonist.

Nõukogu ülesandeks on määratleda eesmärgid, töötada välja standardid koolide välishindamise protseduuridele ja kogu haridussüsteemile, toetada hindamise läbiviimist ja jälgida eesmärkide täitmist.

Hindamisagentuur

Hindamisagentuur on nõukogu juhatus. Hindamisagentuuri eksperdid valitakse, kusjuures valiku protseduurid on kõigile selged ja läbipaistavad. Ekspertide tööülesanded on selgesti eristatavad kooli inspektorite ülesannetest ja töövaldkondadest.

Kontakt

Rudolf Meraner

Pädagogisches Institut für die Deutsche Sprache

e-mail: rudolf.meraner@schule.suedtirol.it

<http://www.schule.suedtirol.it/pi/>

Kvaliteedi hindamine – süsteem ja reaalsus

Artiklis käsitletakse kahte teemat:

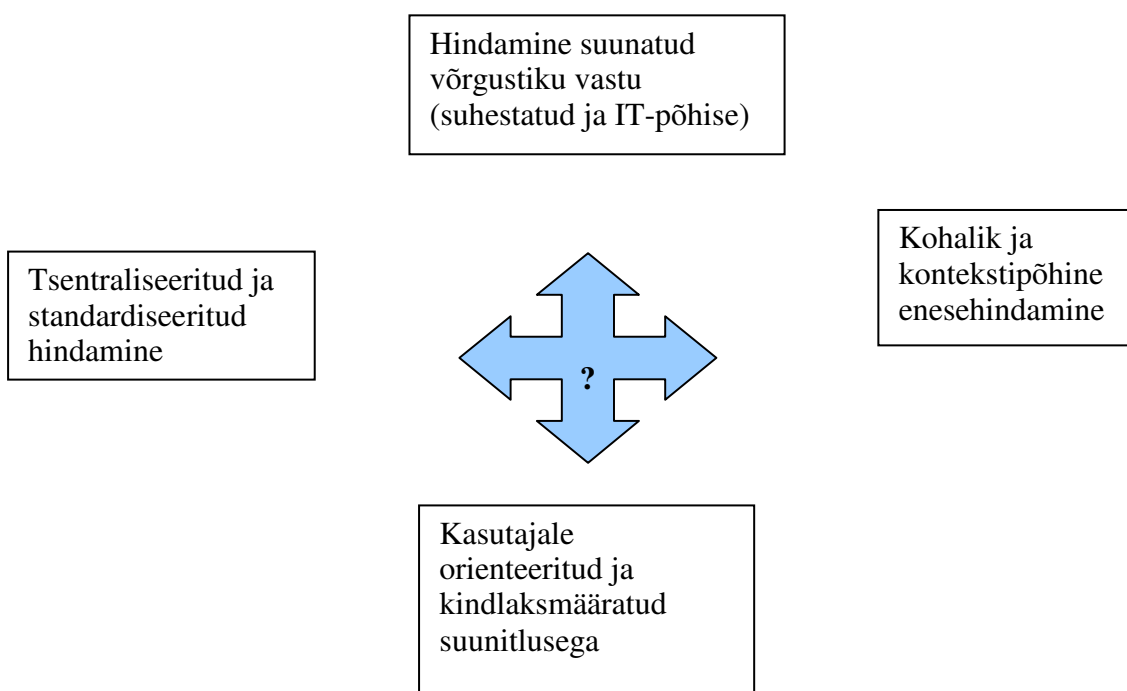
- Norra koolide hindamissüsteemi üldine kirjeldus;
- näide situatsioonist, mis on Norra koolidele omane.

Alustame professori Hauge, kes on Norras keskne persoon hindamisuuringute läbiviimisel, täpsemalt koolipõhise hindamise liider, tsitaadiga.

"Oleme praegu stardijoonel, et näha kvaliteedi hindamissüsteemi profiili, mis keskendub riiklikele vajadustele. See on süsteem, mis on üles ehitatud jagatud standarditele ja mõõdetavatele tulemustele. Iga kool on endiselt vastutav enesehindamise eest, kuid kool peab saavutama tulemused, mis sobivad riiklike standarditega." (Hauge 2002)

Norra on rajanud riikliku võrgustiku koolipõhiseks hindamiseks ja meie (Svein ja Astrid) oleme mõlemad selle liikmed (nagu ka Hauge). Üks üldisemaid tõdemusi võrgustikus on – Norra asetseb ristteel. Järgmine joonis näitab hindamistegevuse suundi Norra koolides.

Koolipõhine hindamine ristteel

Hauge, 2002

Viimase kahekümne aasta jooksul on koolid välja arendanud oma õppeasutusel põhineva hindamissüsteemi, mis on koostatud kohapeal ja kohalikus kontekstis. Hindamissüsteem on ühendatud üldise L97 osaga – riikliku õppekavaga. Need, kes sellega kursis on, teavad, et koolide töö hindamisel õppekava valdkonnas on raske kasutada kvantitatiivseid meetodeid. Kava üldosa annab juhised, milliseid omadusi koolid peavad arendamiseks taotlema: loomingulised inimesed, uudishimulikud inimesed, hoolivad inimesed jne. Võite arvata, et õppekava esindab pealesurutud sotsiaal-kultuuriliku õppimise eesmärki.

Praegu, olles ristteel, saame näha kiireid muutusi. Tegevused ja vahendid liiguvad kohalikust

kontekstist ning omandiõigusest tsentraliseeritud ja standardiseeritud hindamisele. Seega kõige nähtavamad tegevused on tsentraliseeritud ja standardiseeritud hindamise ning kasutajale ja turule orienteeritud hindamise vahelisel alal. Kerkib ülioluline küsimus: kuidas saavad koolid kohaneda uue riikliku süsteemiga ja samal ajal arendada oma koolipõhist hindamist?

Riiklik hindamissüsteem tänases Norras

Järgnevalt on kirjeldatud koolide riiklikku hindamissüsteemi Norras. Artikli lõpus on väike ülevaade koolide kogemustest.

Haridusakt

- Osa 14-1. Riigi järelevalve ja kontroll
"Ministeerium võib välja anda regulatsioonid seoses haridustegevuse ülevaate ja hindamisega, mis on akti käsitusallas"
- Lisaregulatsioonid aktile, paragrahvi 2-1
"Koolipõhine hindamine" kõikides koolides

Haridusakt annab seadusliku baasi koolipõhisele hindamisele. Akti regulatsioonidest lähtuvalt peavad koolid kasutama koolipõhist hindamist kui üht kvaliteedi tagamise meetet. Hindamise teostamisel pakub akt kohalikul tasemel siiski suuremat vabadust. Tulemused esitatakse kohalikule või regionaalsele koolijuhatusle. Koolipõhine hindamine algas peaaegu 20 aastat tagasi. Kaebused, eriti viimase 10 aasta jooksul, on keskendunud faktile, et paljud koolid ei ole oma arendustegevuses hindamistulemusi kasutanud süsteemselt. Seepärast rakendati 1998. aastal koolipõhine hindamine kõikides koolides.

Läbipaistvus ja võistlus

Algkooli ja keskkooli hariduse direktoraat (*Utdanningsdirektoratet*) loodi 15. juunil 2004. aastal. Haridusministeerium on volitanud kooli juhtkonnale vastutuse kvaliteedi kindlustamissüsteemi rakendamiseks nii alg- kui ka keskkoolides. Käesoleval hetkel saab ära märkida järgmised peamised vahendid:

- *Skoleporten.no* (23. august 2004) (Kooli portaal)
- *Elevinspektørene.no* (Õpilasinспекtsioon)
- Riiklikud testid
- "Hea kvaliteediga koolid" (*Demonstrasjonskular*)
- Rahvusvahelised kvaliteedistandardid

Skoleporten.no

Skoleporten.no edastab andmeid koolidelt ja koolipidajatelt, lisaks veel andmete tõlgendusi, infot alg- ja keskkooli hariduse hindamisest ja arengust.

Koolipidajad ja kooli juhtkond saavad andmeid oma töö hindamiseks ning arendamiseks taotleda erineval moel.

Peamiseks sihtgrupiks on hariduspoliitika kujundajad, kuid *Skoleporten.no* annab ka kasulikke informatsiooni lapsevanematele, õpilastele ja avalikkusele.

Skoleporten.no teenused on olnud avaliku diskussiooni pingeliseks subjektiks. Õpetajate Liit on kasutanud selle peatamiseks mitmesuguseid strateegiaid. Norra koolide ajaloos on olemas pikaajaline traditsioon, mis püüab koolidevahelist võistlust vältida. Vastupanu tõttu on valitsus lubanud piirata ligipääsu kogutud andmetele, näiteks pole võimalik identifitseerida tulemusi klassi tasemel.

Riiklikud testid

Riiklikud testid on osa süsteemist, andes ülevaate õpilaste põhilistest oskustest kirjutamises, lugemises, matemaatikas ja inglise keeles. Testid on kohustuslikud neljandates, seitsmendates, kümnendates ja üheteistkümnendates klassides.

Taust: saavutatud tulemuste süstemaatilise materjali puudus Norra koolides

Eesmärk:

- pedagoogiline vahend õpetamiseks ja õppimiseks,
- toetada õpilaste õpet,
- võimaldada õpetajatel arvestada õpilaste individuaalsete vajadustega,
- anda informatsiooni kvaliteedi arengust,
- anda olulist informatsiooni avalikkusele,
- tagada võrdlusplatvorm rahvusvaheliste standardite kasutamiseks – PISA ja PIRLSi tulemused.

Vastavalt ministeeriumi ametlikule otsusele on riikliku testisüsteemi eesmärgiks aidata koole areneda, võrreldes omi tulemusi teiste koolide tulemustega. Koolil on abivahend klassidevaheliste tulemuste võrdlemiseks oma koolis. Taoline informatsioon pole avalikkusele kättesaadav. Kõik õpilased saavad testidest tagasisidet – õpilase tulemus võrrelduna keskmise tulemusega koolis ja üle riigi. 10. ja 11. klasside õpilaste esindaja ähvardas 2005. aasta jaanuaris boikoteerida võimete üldtesti. Ka paljud lapsevanemad protestisid, kartes, et koolis kogutud informatsiooni kasutatakse ebakompetentsetes edetabelites.

Elevinspektørene

- Internetipõhine küsitlus, kus õpilased hindavad oma kooli,
- annab õpilastele võimaluse mõjutada oma haridust ja konkreetseid huvivaldkondi,
- täitmine on kohustuslik kõikide koolide 7., 10. ja 11. klasside õpilastele (2004),
- kevad 2004: 86% osalus (koolid).

Elevinspektørene (õpilasinспекtoraat) on üleriiklik internetipõhine uuring, kasutades standardküsimusi. Lisaks on igal koolil võimalus küsimusi lisada valdkondadesse, mis pakuvad koolile erilist huvi. Küsitlus keskendub kooli moraalile ja õpilaste heaolule. Mingil määral tagab see koolile tagasiside õpilaste rahulolust. Kogutud andmed ei anna informatsiooni suhetest õpilaste ja õpetajate vahel.

Välishindamine

Üldised faktid:

- puudub riiklik süsteem,
- puudub inspeksioon, mille eesmärgiks oleks koolide akrediteerimine,
- järelevalve regionaalse koolinõukogu (kohtumised, aruanded) kaudu,
- kooli vastutus otsustada, kuidas ja millal kasutada välishindamist,
- arengutöök olulised tingimused ja osalemine riiklikes projektides.

Välishindamise ajalugu Norras on nagu muinasjutt tsentraliseeritud süsteemist, mis ei läinud kunagi käiku. Inspeksiooni ideest loobuti 2004. aastal (me ei tea kui kauaks), millele järgnes nihe ametlikus strateegias – tsentraliseeritud tegevustest, mis oleksid viinud koolide kontrollimiseni, loobuti. Samuti taganeti seisukohast, et kvaliteeti saab tagada läbipaistvuse ja võistluse kaudu. Välishindamise ja välise osalemise hindamise erinevad liigid aktsepteerivad kooli vajadusi. Välishindamise tulemusi uuritakse kui koolid taotleavad projekti rahastamist või tahavad kasutusele võtta alternatiivseid ideid (koolitunnid, administratsioon, õpetajate töötingimused) õppetöö läbiviimisel.

Riigi vastutus

Ministeerium:

- annab abi ja nõu;
- hakkab kindlustama rahulolu ja samaväärseid haridusabinõusid;
- hakkab omama ligipääsu kooli eeldustele ja dokumentatsioonile;
- võib nõuda seadust eiravatelt koolidelt parandustegevusi eksitud valdkonnas.

Kohalikud kohustused, kohalik autonoomia

Kool vastutab:

- kvaliteedi kindlustamise juhtimise eest;
- munitsipaal- ja kooliplaani koostamine eest kvaliteedi kindlustamise alal;
- tegevuste ja tulemuste aruande eest;
- omab kohalikku autonoomiat, otsustamaks töö kvaliteedi üle.

Loomulikult on keeruline saada täpset üldvaadet kvaliteedi kindlustamise süsteemi töötamise kohta. Viimase paari aasta jooksul on toimunud liiga palju muutusi. Probleemid on endiselt arvude tõlgendamise osas. Koolide arendustegevuste läbiviimise kohta saame näidiseid ametlikust statistikast, kuid palju esineb ebakindlust tegevuste aruandmise ja tulemuste ebatäpsete standardite ümber. Allpool toodud arvud on nopitud ministeeriumi iga-aastase aruande ametlikust statistikast.

Koolipõhine hindamine alg- ja põhikoolides 2003. aastal (*grunnskulen*) N=2981

Meetodid ja vahendid	Arvud	%
Personali nõustamine	2418	81
Väline osalus (va. lapsevanemad)	928	31
Süsteemaatiline kogemuste vahetus teiste koolidega	1299	58
<i>Elevinspektørene</i>	528	18
Statistikad hindamise alusel	785	26
Diagnostilised testid	2811	94
Õppimist ja õpetamist toetavad testid ning märkuste esitamine	1224	41
Päring kasutajate rahulolu üle	2286	77
Ettekanne puudub	19	1

Koolipõhine hindamine keskkoolides 2003. aastal (*den vidaregåande skulen*) N=382 (koolid)

Meetodid ja vahendid	Arvud	%
Personali nõustamine	316	83
Väline osalus (mitte lapsevanemad)	133	35
Süsteemaatiline kogemustevahetus teiste koolidega	177	47
<i>Elevinspektørene</i>	256	67
Statistikad hindamise alusel	297	78
Diagnostilised testid	304	80
Õppimist ja õpetamist toetavad testid ning märkuste esitamine	169	44
Päring kasutajate rahulolu üle	312	82
Ettekanne puudub	0	0

Poliitiline kontekst: tahame muuta oma eesmärgid, selleks vaatlesime hindamistegevusi erinevates kohalikes omavalitsustes. Intervjuueerisin koolipidajaid selle aasta oktoobris, puudutades tuumküsimusi – Missugused on väljakutsed? Mis tuleks teha kui teie hindamise eesmärgiks on teie kooli areng? Mida teete metoodiliselt? Missugune on teie süsteem?

Ühelt poolt koolid töötavad, arvestades omi standardeid ja kohalikku arengut ning teisalt peaksid järgima riiklike nõuete skaalat.

Järgneval joonisel on antud terviklik kooliandmete kaart ja muid dokumente, mis on seotud koolide hindamisprotsessidega.

See on "kaart", mis peaks olema segadusse ajav. Tegemist on tavaliste koolide jaoks tehtud "kaardiga", mis demonstreerib andmeid, millega hindamisel tegeldakse. Kujutage ette situatsiooni: te olete uurija, kes viib läbi uurimisprojekti. Teid on koormatud andmetega, millest enamus on teiste inimeste kogutud. Suurem osa andmetest pole kogutud teie uuringuks vajalike küsimuste jaoks. Järgmiseks probleemiks on selgitada, milliste andmetega on tegemist. See varieerub kasutajate rahulolu kvantitatiivsetest päringutest kuni näiteks erinevate jutustuste komplektideni. Teiste sõnadega: laiaulatuslikult on kasutatud erinevaid kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid analüüsimeetodeid. Kokkuvõtteks arvan, et õpetajad ja kooli juhtkond vajavad rohkem praktilisi teadmisi, kui neil praegu on ning vajaksid abi olulise info väljasorteerimisel.

Nad vajavad abi, et selgitada välja:

- kuidas küsida uurimisküsimusi,
- kuidas süstematiseerida,
- kuidas tõlgendada,
- kuidas luua dokumentatsiooni,
- kuidas julgustada organisatsiooni õppimist,
- kuidas edastada tulemusi.

Järgmine tsitaat kuulub ühele keskkooli inspektorile: „See kool on arvestatavalt muutunud läbi arenguprojekti. Enamus koolile omaseid tunnuseid on muutunud: õppimismeetodid, õppe eesmärgiseade, planeerimine ja ootused tulemustele. Tervikuna protsessid, mis on seotud õpilastega ja aitavad neid õppimisprotsessis. Suurem osa muutustest on seostatud õppimise ja õpetamise „kohandamisega“ igale õpilasele. Õpilasel on isiklik õppe- ja tööplaani, mis peegeldab kooli hindamissüsteemi ning arendatakse välja selle piires. Mõned aastad tagasi tehti kvantitatiivseid uuringuid õpilaste õppimistulemustest ja sotsiaalsest keskkonnast, nüüd kool väidab, et on keskendunud õpilase õppimisele.

„Oleme keskendunud õpilase õppimiskeskonnale. Õpilased osalevad hindamisprotsessides erinevatel viisidel, toimuvad õpilase arenguestlused. Need vestlused on planeeritud ja korrastatud ning viiakse läbi regulaarselt, sageli üks kord nädalas, sõltudes õpilasest.”

Meie hindamissüsteemi otsustavaks elemendiks on paralleelvestlused õpilasgrupi ja kontaktõpetaja (mentori) vahel.

Õpilased on töögruppides, mis planeerivad õppetegevusi. Sel moel kaasatakse õpilased planeerimisse peaaegu igal tasemel. Nad on aktiivsed partnerid koostöös ja kavandamises ning annavad pidevalt tagasisidet. Seega on õpilaste süstematiseeritud ja hästi funktsioneeriv püsiv osalus tõenäoliselt kõige olulisem hindamiselement .“

Niisiis pedagoogiline mõtlemine ja areng on muutnud hindamise ideid ja teostamist. Kombineerida pole aga kerge, kui riiklikul tasandil toimub samaaegselt nõudlus järelevalvele. Nõudlus tuleneb vajadusest, et ressursside kasutamine oleks võimalikult efektiivne. Lisaks on koolipõhises hindamissüsteemis keerukas protsesside dokumenteerimine. Dokumenteerimise vajaduse mõistmine on samuti valdkond, millele tuleb keskenduda.

„Ülioluline on tegevuses osalejatele teadvustada protsesside dokumenteerimise olulisust koolipõhises hindamises. Kus oleme ja kuhu siirdume? Peame kujundama süsteemi, mis sunnib meid dokumenteerima. See kehtib kogu organisatsiooni jaoks.“

Direktor, *Sogn og Fjordane* algkoolist, oktoober 2004

Dokumenteerimise oskusega võivad olla seotud õpetajate oskused kasutada ülevaadet oma tegevuse peegeldamisel iseendi arendamisel. Kaasajal on paljudele koolidele probleemiks igapäevase töö vähene reflekteerimine.

„Hindamise tuumküsimuseks on leida valdkondi, mis vajavad täiustamist ja selleks midagi ära teha. Järgmine aste on tegevust reflekteerida ja vestelda eesmärkideta. Need vestlused on jäänud ainult kasutajate rahulolu ja aruandesüsteemide selgitamise.“

Direktor, *Sogn og Fjordane* algkoolist, oktoober 2004

Kontakt

Høgskulen i Sogn og Fjordane

Sogndal, Norra

svein.heggheim@hisf.no

astrid.oydvin@hisf.no

Hindamise mudelid – kooli sisepoliitika

Enne koolikeskustes rakendatavate hindamismudelite defineerimist, mida nimetatakse ka kooli sisepoliitikaks, peame defineerima hindamismudeli.

Hindamismudel, mis hõlmab erinevaid elemente filosoofiast, hariduspoliitika alustest kuni kooli ja klassiruumide tavadeni, kujuneb hariduspoliitika rakendamise tagajärjel.

Hariduspoliitika peab andma vastuseid ühiskonna nõudmistele.

Haridussüsteemid ei saa erineda ühiskonna nõudmistest ning selleks peavad poliitikud neid nõudmisi tähele panema ja neile vastavaid otsuseid tegema.

Viimase paari kümnendi jooksul on ühiskond jätkuvalt nõudnud aruandekohustust ja reageeringuid, mille tõttu on need võtmeelementideks Euroopa hariduspoliitika hindamise kujundamises.

Kuigi riigiti nõudmised haridusele peaaegu kattuvad, on arendatavad hindamismudelid erinevad. Miks nad on erinevad? Mis tekitab neid erinevusi?

Esiteks peame olema teadlikud, et iga mudel on kujundatud hariduse kvaliteeti täiustama, mitte karistama või piirama.

Kui nõustume, et poliitikatel (poliitikutel) on samad arusaamad ja eesmärgid, st täiustada hariduse kvaliteeti, peame arvesse võtma teisi faktoreid mudelite vaheliste erinevuste õigustamiseks. Mainitud teistel faktoritel võivad olla erinevad kontseptsioonid hariduse kvaliteedist, ühiskonnamudelitest, haridussüsteemi organisatsioonidest, hariduskultuuridest jne.

Esinevad faktorid, mis mõjutavad ja määravad hindamismudelite kujunemist ning mille tagajärjel hakkavad tegurid mõjutama mudelite rakendamist ja arendamist koolikeskustes. Samal ajal mõjutavad ja määravad needsamad tegurid iga riigi koolide iseloomulikke tunnuseid.

Süsteemsel lähenemisel peab arvesse võtma koolikeskust, mis tähendab, et süsteemis tervikuna looks vastastikune toime koolidevahelisi erinevusi isegi sama riigi piires.

Kokkuvõtteks saab öelda, et ühelt poolt on meil erinevad hindamismudelid ja teiselt poolt erinevad koolikeskused.

Missugused elemendid määravad kooli sisepoliitika?

On erinevaid elemente, millel esineb tugevam või nõrgem mõju kõikidele analüüsitud hindamismudelitele. Need on:

Välised elemendid:

- haridussüsteemi eesmärgid,
- hindamismudel,
- hindamismudeli seaduslik stabiliseeritud raamistik,
- kooli autonoomsuse tase,
- jne.

Sisesed elemendid

- kooli individuaalsed eesmärgid,
- eestvedamine,
- siseorganisatsioon,
- kooli mikrokliima,
- õpetajate hariduslik kultuur ja väärtushinnangud,
- jne.

Kooli sisepoliitika kujundamises on hindamiselementidel suurem või väiksem mõju, sõltudes haridusadministratsioonide kontrolli tugevusest mudeli üle.

Vaatame üht välist aspekti – hindamismudelit detailsemalt. Keskendume erinevatele viisidele,

kuidas seda hindamiskavaks välja arendada, arvestades, et laiendatud mudel on kasutuselevõtuks valmis.

Peame meeles: hariduse hindamine on süstemaatiline tegevus, mis kasutab informatsiooni hariduse objektide kirjeldamiseks ja otsustab nende väärtuse üle.

Esiteks peab arvesse võtma erinevaid meetodeid.

Kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed meetodid

Ulatus: täielik või osaline
fookuses või globaalne

Kriteeriumid: vastavalt Ernst House'le, peab jälgima kolme põhilist kriteeriumit: ausus, usaldusväarsus ja korrektsioon.

Vaadeldes kõiki neid aspekte, keskendume hindamise kavandamisele s.o. hindamismudeli täiendamisele ja laiendamisele, nii et see oleks praktikas kasutatav ja suunaks koolisisesid hindamisprotsesse. Igas hindamiskavas peab vaatlema erinevaid aspekte: tehnilisi ja sotsiaalseid. Tehnilised aspektid peavad vastama esimesele ja teisele Ernst House'i kriteeriumile – aususele ja usaldusväarsusele. Sotsiaalne aspekt ühildub kolmandaga – korrektsiooniga.

Tehnilised aspektid: hindamiskava hõlmab järgmisi elemente:

- objekti määratlus,
- eesmärkide konsolideerumine,
- hindamiskriteeriumid,
- hindamise planeerimine: vahendite ja töö korraldus,
- andmete kogumine,
- andmete analüüs,
- tulemused ja otsused tulemuste põhjal,
- metahindamine,
- lõplik aruanne.

Metahindamine

Metahindamine on kõikide teostatud protsesside hindamine, sisaldades objekti ja eesmärkide hindamisvõimalust, protsesside kasulikkust, tasakaalu kulude ja kasude vahel jne.

Metahindamise tulemusena loodame teada saada, milliseid elemente peaks järgmises hindamisprotsessis muutma või milliseid täiustama.

Sotsiaalsed aspektid:

Ernst House'i kolmanda kriteeriumi – korrektsiooni järgi.

Hindamine peab olema:

- demokraatlik,
- õiglane – põhinema õiglasel moraalsel väärtustel,
- autonoomne,
- erapooletu,
- vastastikune.

Kuidas saab neid põhimõtteid järgides tutvustada koolidele hindamisprotsesse?

Arvestades kõiki piiranguid, on raske koostada ühtlustatud hindamiskava. Kuid nagu ütles professor Nevo:

Parim viis hindamise läbiviimise õppimiseks on proovida seda realselt läbi teha.

Haridusadministratsioonid peavad sisehindamise edendamiseks ja hõlbustamiseks tagama ressursid ja raamistiku.

Sisehindamise juurutamise protsess on koolis edukas kui garanteerime kolm võtmelementi:

- kõikide elementaarne koolitus,
- kooli hindamisgruppide rajamine,
- hindamise institutsionaliseerumine.

Kokkuvõte: teame, et kõik mudelid tegelevad hariduse kvaliteedi parendamisega. Esineb elementide või tegurite seeria, mida kõik mudelid rakendavad. Igal mudelil on vähem või rohkem ühesuguseid etappe, kuid esile soovime tõsta hindamiselemendid, mis lubavad koolikeskustes sisehindamise läbiviimisel väärtustada kultuuri loomist, rühmatööd, õppeühiskonna loomist, lõppkokkuvõttes õpetajate professionaalset arengut.

Enesehindamise tehnilised aspektid on tähtsad, sest nad määravad sageli tulemused ja dünaamika, kuid hetkel ei soovi me nii palju rõhutada tehniliste aspektide väärtusi kui kultuuri, mida hindamine peab suutma arendada. Hindamiskultuuri olemasoluga kujuneb adekvaatne süstemaatiline hindamisprotsess, millel on tõesti potentsiaali parendada hariduse kvaliteeti.

ENESEHINDAMINE = ÜHISKONDLIK ÕPE

Kontakt

M. Cristina Pujol
Josep Gomez

Generalitat de Catalunya
Via Augusta 202-226
08021 Barcelona
Hispaania

mpujolm@uoc.edu
jogomez@xtec.net

Sise- ja välishindamise kogemused Hollandis

Hollandi Q5 projekt toetab koolide keskkooliharidust, rakendades kvaliteedi hindamise süsteeme, mis põhinevad koolide arusaamal oma kvaliteedist ja kvaliteedi hindamisest. Keskkoolihariduse projekti eest vastutavad kooli nõukogu ja juhtimise organisatsioonid, mitte valitsus. Tulenevalt koolide erinevatest arusaamadest hariduse kvaliteedile on Madalmaades selline alt üles lähenemine vajalik.

Projekti juhtides keskendutakse viiele küsimusele:

- kas teeme õigeid asju?
- kas teeme neid asju õigesti?
- kuidas me seda teame?
- kas inimesed väljastpoolt kooli nõustuvad meiega?
- mida me nüüd tegema hakkame?

Q5 projekt on välja arendanud kvaliteedi hindamise hea kontseptsiooni. Peamised tunnused on: Demingi tsükkel (planeeri-teosta-kontrolli-korrigeeri teostamist) kõigil tasemetel, ühtlustatud lähenemine, rõhuasetus nii kõikide tasemete õppimiskvaliteedil - nii õpilaste, õpetajate kui ka organisatsiooni tasemel kui ka süstemaatilisel tegutsemisel põhiliste karakteristikutega. Projekt pakub informatsiooni (nt veebilehekülg www.q5.nl, ajakirjad, juhtnöörid, konverentsid, töötoad ja loengud) võrgustikust, pilootprojekte, vahendite arendamist ja koolitamist. Kvaliteedi hindamise süsteem peaks keskenduma õpilaste õpetamise kvaliteedile. Haridussüsteemi hindamise võtmemeetodiks peaks olema enesehindamine ja tagasiside kõikidelt tasemetelt (õpilastelt, õpetajatelt, kooli juhtkonnalt ja koolilt kui organisatsioonilt).

Rõhk enesehindamisel põhineb oma tugevatel külgedel (suhted koos oma identiteedi ja probleemistikuga ning kooli väljakutsed, koolisisest motivatsiooni julgustamine kvaliteedi ja kõigi kooli osanike pühendumuse parandamiseks).

Siiski välistab enesehindamine võrdlemise, usaldusväarsuse ja objektiivsuse, aeg-ajalt ka loomingulisuse. See on põhjus, miks vajatakse välishindamist. Küsimuseks jääb – kes viib läbi välishindamist?

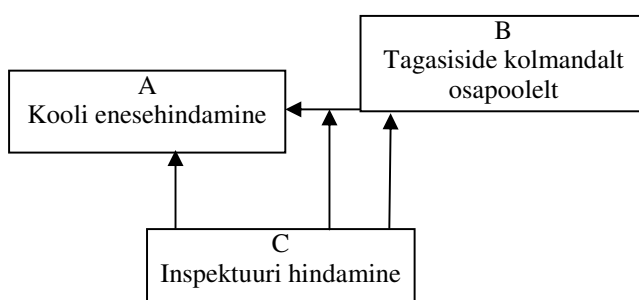
Hollandi inspeksioon viib Madalmaades läbi koolide inspekteerimist ja avaldab tulemused Internetis. Inspekteerimistel on kindel kalduvus keskenduda aruandekohustustele, hindamisele ja võrdlemisele. Selle tõttu peavad inspekteerimised olema suuremal või vähemal määral ühetaolised. Kõikide koolitegevuste kvaliteediaspekte ei inspekteerita: ei hinnata visiooni ja juhtkonda, personali arendamist, isiklike ja sotsiaalsete oskuste edusamme. Kahjuks pole kooli suhtumine enesehindamisse veel väga soosiv.

Arvestades eelpool nimetatud põhjusi, püüab Q5 projekt julgustada koole, leidmaks välishindamise protsesse ja otsida koolidele välist tagasisidet. Projekt tagab välishindamiseks vajaliku kontseptuaalse raamistiku ja abistavad protseduurid.

ABC-projekt

Q5 projekt edendab kooli enesehindamist intensiivselt (samm A), millele järgneb välishindamine (samm B). Seejärel vajatakse kohandatud inspekteerimist (samm C).

Kvaliteedi hindamise ABC

Q5 on pilootprojekt, mis arenes välja Hollandi inspektuuri koostööst eelpool nimetatud kolme sammu läbiviimiseks. Valiti välja kuus kooli täiesti erineva vaatega haridusele, erineva õpilaste arvuga ja asetusega nii linnas, äärelinnas kui ka maal. Koole toetati juhendite, konverentside ja konsultatsiooniseanssidega enesehindamisprotsessidest, aidati koostada vastastikuseid ülevaateid. Iga kool hindas vähemalt kahte kvaliteediaspekti: ühe valis kool, arvestades oma visiooni ja eesmärgi, teine tugines harilikult inspektuuri uuritud aspektile. Enesehindamist hinnati auditi käigus, mida juhtis vastastikuse ülevaate komitee ja mõned eksperdid.

Komitee valmistas auditile eelneval õhtul alusmaterjali (juhtivad küsimused, sisuanalüüsi, komiteeliikmete rollid auditi ajal). Auditiprotsess oli enam vähem sama: vastuvõtt ja informatsioon direktori poolt, intervjuud õpilastega, õpetajatega, lastevanematega, juhatuse ja kolleegiumiga. Koostati ajutine hinnang ja avalik ajutine hinnang. Pärast auditit saadeti koolidesse mustand hinnangust, koostöös parandati faktead ja lõpuks lepiti kokku kirjaliku hinnangu osas. Pärast auditeid täiendas inspektor inspekteerimist sel moel, et tulemusi saaks kasutada enesehindamisel ja auditites.

Koolid olid rahul protsesside, tulemuste ja Q5 toetusega ning nad tundsid, et nimetatud protsessid olid tugevaks stiimuliks, mõistmaks oma vastutust kvaliteedi parendamisel.

Kooli tasand

Tegevuse täiustamine ja aruandekohustus parendamist vajavates valdkondades viie Amsterdami kooli näitel

Hollandi valitsus püüab suurlinnade koole julgustada tegevust täiustama, keskendudes nii öelda "mustadele" koolidele. Linnavõimud eraldasid viimase nelja aasta jooksul eelpool nimetatud koolidele parendustööks spetsiaalsed eelarved. Koolid olid vastutavad nende eelarvete kasutamise ja tulemuste eest.

Amsterdami linna haridusosakond nõudis koolidelt konkreetse plaani järgimist, protsesside jälgimist ja lõplikku hindamist, mis oli vajalik kohustusliku aruande täitmiseks. Lõplik hindamine põhines enesehindamisel, kasutades konkreetseid andmeid (nt lähtudes akadeemilistest saavutustest, koolikohustuse täitmisest, efektiivsusest, 2000 – 2004. aasta aruannetest) ja arenguauditist. Audit põhines enesehindamisel ja inspektuuri ning linna kogutud tõenditel. Arenguaudit koostasid vastastikuse õppimise komitee liikmed ja eksperdid. Koole toetasid Q5 ja konsultandid.

Seminaridel töötati välja lihtne enesehindamise vorm. Hinnanguid parendusvaldkondadele (kohustuslikud ja vabatahtlikud) võrreldi 2000. ja 2004. aastal, samuti hinnati arengutrendi.

KOOLITASAND

Enesehindamise vorm

Parendusvaldkond	2000				2004				Kasv		
	1	2	3	4	1	2	3	4	↗	→	↘
Kvaliteedi hindamine		x					x		x		
(Teine) Keeleõpe		x					x			x	
IKT		x					x		x		
Õpilaste erivajaduste toetamine			x				x			x	
Akadeemilised saavutused		x					x			x	
Koolikohustuse täitmine		x					x		x		
Personali areng		x					x		x		
Spetsiifilised kooli arendusvaldkonnad											
(.....)											

Enesehindamisvorm

Kõik kokkuvõtted pidid võimaluste piirides põhinema tõenditel. Igal koolil paluti identifitseerida auditi tähelepanu keskpunkt. Auditi programm sarnases suuresti ABC-auditi programmile. Koolide edu kinnitasid konkreetsed tõendid. Kõik koolijuhid olid tulemuste ja protsessidega väga rahul. Edu võtmefaktoriks oli tugev ühisõppe tunne, mis avaldus koolijuhtide soovis koos jätkata. Nad suhtusid auditisse kui edasise täiustamise stiimulisse. Kollektiivseid tulemusi kasutati hindamise andmetena Amsterdumis. Auditid näisid tasakaalustavat koolidele avaldatavat survet ja toetusprotsesse.

Kontakt

Kees Horsman
 Q5-projekt
 Burgemeester
 Reigerstraat 74
 3581 Kw Utrecht
 Madalmaad
c.horsman@isisq5.nl

Šotimaa koolide sise- ja välishindamine

Kuigi Šotimaa koolides on kvaliteedi kindlustamisel rõhuasetus enesehindamisele, säilitavad kohalikud haridusvõimud ja Šoti hariduse arengut juhtiv osakond oma rolli hariduse kvaliteedi tagamisel. Šotimaa koolidele on välja töötatud standardid (avaldatud SEED 2000), mis on tutvustatud Šotimaa juhtorganitele ning avaldatud nimetuse all *Bill*. *Bill*'i järgi tuleb haridusvõimudelt kindlustada nende hallatavates koolides hariduse kvaliteet. Püstitakse raamistik riiklike haridusprioriteetide kujundamiseks ja töötatakse välja kohaliku võimu ning kooli ühistegevuse planeeringu süsteem, mis arvestaks riiklike ja kohalike eesmärke. Avaliku aruande täitmine on kohustuslik, kusjuures jälgitakse eesmärkide täitmist. Raamistik suunab koole kvaliteedi hindamisel osapoolte koostööle, pakkudes vastastikuse toetuse ideaalmudeli.

Väljaanne, pealkirjaga *How good is our school?* (HGIOS) Kui hea on meie kool?)“ (HM haridusinspeksioon, 2001) on hindamisprotsessi keskmeks Šotimaa koolides. Dokument suunab kooli seostama arengustrateegiat enesehindamisega ja kooli parendustegevusega ning annab raamistiku sise- ja välishindamiseks. Väljaande eesmärgiks on aidata õppealajuhatajaid ja õpetajaid enesehindamise läbiviimisel ning hinnata haridusvõimuorganite (nii kohalikul ja riiklikul tasandil) kohustuste täitmist hariduse kvaliteedi kindlustamisel. *How good is our school?* avaldati esimest korda 1996. aastal ja redigeeriti 2001. aastal. Viimase väljaande eessõnas kinnitatakse, et kvaliteedi hindamise raamistik on vajalik ja selle tõenduseks on asjaolu, et raamistikku kvaliteedi kindlustamise protseduurides kasutavad nii haridusministeeriumi inspektorid kui ka koolid ning kohalikud võimud. HGIOS kindlustab partnerluse haridussüsteemi kõikidel tasemetel, partnerlusel on aga kvaliteedi kindlustamisel Šotimaa koolides võtmeroll. (HM haridusinspeksioon, 2001, pV). Raamistik tagab suurema selguse ühistes diskussioonides sise- ja välishindajate vahel, kindlustab ühesuguste kvaliteedi hindamise kriteeriumite kasutamise ning arusaadava hindamise „keele“ kõikidele osapooltele. Enamik Šotimaa koole kasutab raamistikku.

Teine väljaanne on üldjoontes sarnane esimesele versioonile. Hilisem versioon nagu esimenegi põhineb kolmel põhiküsimusel: Kuidas meil läheb? Kuidas me teame? Mida me nüüd teeme? Need küsimused annavad enesehindamise protsessile raamistiku. Üldise kvaliteedi indikaatorite komplekti saame, kui kasutame kolme põhiküsimust seitsmes võtmealas, mis peaks mõjutama õpilaste õppimist:

1. Õppekava
2. Õpilaste tulemused
3. Õpetamine ja õppimine
4. Õpilaste toetamine
5. Vaimsus
6. Ressursid
7. Juhtimine, eestvedamine ja kvaliteedi kindlustamine

Näitajad on kavandatud koolide abistamiseks: tunda ära oma võtmetugevusi; hinnata kriteeriumite täitmist; leida valdkonnad, kus on vaja säilitada head kvaliteeti või parendada kvaliteeti; selgitada arenguplaani prioriteedid. Näitajaid võidakse rakendada koolis või üksikus klassis, spetsiifilises või mitmes erinevas kontekstis. Koolid saavad kasutada kvaliteedinäidikuid, et läbi viia siseauditit kõikidel tegutsemistasanditel, andes personalile võtmealadel tegutsemisest üldise ülevaate või võtta vaatluse alla spetsiifilisem ja murettekitavam koolielu aspekt. See on oluline kollektiivne endassesüüvimise protsess, mis on kooli arengule eluliselt tähtis. Õpetajatele ja teistele osapooltele peab olema antud võimalus kohtuda regulaarselt, et vahetada kogemusi ja seisukohti murettekitavatele protsessidele, jagada leide ja arutada võimalikke lahendusi. Kooli enesehindamise motivatsiooniks on vajalik, et osalistel oleks võimalus arendada arusaam omandiõigusest. Enesehindamise strateegiad, mis on rakendatud nii avatud kui ka toetavas keskkonnas, aitavad kaasa õpetajate teadlikkuse suurendamisele õpetamise täiustamise osas,

prioretiseerida õpetajate professionaalset arengut ja teavitada neid kooli tuleviku planeerimisest. Peamine erinevus redigeeritud HGIOSe väljaandes on termini „kvaliteedi indikaatori“ kasutus. Eelmises versioonis kasutati terminit „toimimise indikaator“. Esimesel pilgul võib see tunduda vaevu hoomatava erinevusena terminoloogias. Siiski annab muutus märku soovist sisse seada suurem rõhk tehtud otsuste kvaliteedi loomusele ja eristada need otseselt kvantitatiivsetest või statistilistest mõõtmistest. Kvaliteedi indikaatorid on saanud peamisteks hindamisvahenditeks Šotimaa koolides ja nende põhjal otsustatakse seatud eesmärkide täitmise ulatus. Nad võimaldavad koolidel kasutusele võtta lisaks testide ja eksamite tulemustele rohkem tõendusmaterjale. Siiski peavad koolid kaalutlema, kuidas koguda tõendusmaterjali ja leida viise materjali dokumenteerimiseks. Samas peab jälgima, et hindamistegevus poleks ülemäära aeganõudev ega seaks õpetajatele täiendavaid kohustusi. Kogutud tõendusmaterjal peab olema selekteeritud nii, et see oleks õpilastele, õpetajatele ja kooli arengule mõistetav.

HGIOS dokumendis soovitatakse, et kvaliteedi hindamise ja kooliarengu võtmeks on efektiivne enesehindamise ja tegevuse planeerimise tsükkel. Seepärast ongi enesehindamisprotsessi keskmeks kooli arenguplaan, mis visandab kooli kaugemad ja otsesed eesmärgid, arengustrateegia, identifitseerib prioriteetsed projektid ja seab selged tegevussihid. Koolid peavad olema kindlad endi kaugemates ja otsestes eesmärkides, et efektiivselt planeerida ja tegevussihite prioretiseerida. Siiski peavad koolid oma arenguplaanis arvestama kohalike haridusvõimude arengueesmärkidega nagu ka riiklike prioriteetidega. Praegusel ajal on Šotimaal identifitseeritud viis riiklikku prioriteeti:

- Tõsta kõikide koolide haridustulemuste standardeid, eriti kirjaoskuses ja arvutamises ning saavutada paremaid tulemusi riiklikes mõõtmistes, kaasa arvatud eksamitulemustes.
- Toetada ja arendada õpetajate oskusi, õpilaste enesedistsipliini ja täiustada kooli keskkonda nii, et see soodustaks õpetamist ja õppimist.
- Edendada võrdsust ja aidata igal õpilasel saada kasu haridusest, osutades erilist suhtumist puuetega õpilastesse, arvestades õpilaste spetsiifilisi haridusvajadusi. Osutada tähelepanu keldi ning teiste vähemkasutatud keelte õpetamisele.
- Töötada lapsevanematega, et õpetada õpilasi endast ja üksteisest, naabruskonnast ja ühiskonnast lugu pidama ning tutvustada neile kodaniku kohustusi ja vastutusi demokraatlikus ühiskonnas.
- Kujundada õpilastes põhioskused, hoiakud ja ootused, mis on vajalikud edasijõudmiseks muutuvus ühiskonnas ning julgustada loovust ja ambitsioonikust.

Koolidel on aruandmise nõue prioriteetide saavutamiseks vajalikest tegevustest. Planeerimis- ja enesehindamisprotsesside integraalne osa on hindamine, mis arvestab standardeid ja kvaliteedile vastavustest HGIOSe järgi. Kooli *Standardi- ja kvaliteediaruanne* tekitab alati diskussiooni haridusametnikega ning avaldab hariduspiirkonnas tervikuna vaate standarditele ja kvaliteedile.

Kontakt:

Professor Kay Livingston
Director of Schottish Teachers for a New Era
Aberdeeni Ülikool
MacRobert Building
King's Campus
Šotimaa
AB 24 5UA
kay.livingston@abdn.ac.uk

Koolitaseme näited

Hea kooli kriteeriumid

Kooli kvaliteedi hindamine

Hea kool on kool, mis täidab õpilase, tema vanemate ja ühiskonna ootusi. Hea kool väärtustab ja julgustab õpilaste erinevate annete arendamist ning juhib nad iseseisva, vastutustundliku ja õnneliku elu suunas. Kooli hindamine võib olla sisene ja väline. Sisehindamist viivad läbi õpetajad, välishindamist eksperdid, lapsevanemad ja õpilased.

Esitajad

- Hindamise nõukogu: Dr Marina Rugelj (president), Dr Roman Globokar, Darja Burgar, Dr Tone Jamnik, Helena Medvešek, Mateja Gomboc, Jože Mlakar.
- Hindajad: kolme- kuni neljaliikmelised õpetajate grupid hindavad hea kooli kontseptsiooni üksikuid elemente.

Tähtaeg

31. mai 2005

Analüüs

Enne tulemuste teatavaks tegemist peab hindamist analüüsima.

Hindamine

- Kooli üldine hindamine,
- õpetajad hindavad oma kolleege (sõbralikud märkused),
- õpilaste hindamine.

Üldine hindamine

Hea kooli kontseptsioonist hinnatakse 12 elementi. Hindajateks on õpetajad ja eksperdid kolme- kuni neljaliikmelistes gruppides. Hindamismeetodid on kokku lepitud, kasutatakse järgmisi meetodeid:

- dokumentatsiooni ülevaade,
- test,
- küsimustik,
- intervjuu.

Hea kooli kriteeriumeid hinnatakse vahemikus 0 kuni 5. Kõik hinded peale nulli on positiivsed. Seda on soovitanud hindajad ja kinnitanud koordineerimise juhatus. Peale numbrilise hindamise, kirjutab iga grupp lühikese aruande (1 või 2 lehekülge pikk) kasutatavatest praktikatest, hinnete detailsetest seletustest ja soovistest.

Hea kooli kriteeriumid

1. Õpilaste õpimotivatsioon ja sobivad õpistrateegiad
2. Õpilaste integreerimine klassis, kasutades alternatiivseid meetodeid
3. Õpilaste võimete igakülgne arendamine, eluks vajalike oskuste omandamine ja vastutustundliku kodaniku kujunemine
4. Väärtushinnangute kujunemine
5. Erivajadustega õpilaste õpetamine
6. Tervislike eluviiside omandamine
7. Koolipoliitika, mis sisaldab kõikidele võrdseid võimalusi
8. Õppevahendite kättesaadavus
9. Koostöö lastevanematega
10. Rahvusvaheline koostöö
11. Majanduslik ökonoomsus

12. Õpilaste üldine edukus

1. Õpilaste õpimotivatsioon ja sobivad õpistrateegiad

Paljudel õpilastel, kes pole edukad või on vähem edukad, kui nad võiksid olla, on vähene õpimotivatsioon või neil puudub õpistrateegia. Need on õpilased, kes ei taha õppida või ei suuda kohaneda kooli ja koduste tööde rutiiniga. Hindajate ja klassiõpetajate kohustuseks koos koolinõustajaga on välja selgitada, kui paljud õpilased vajavad abi kõige efektiivsema õpistrateegia loomisel. Nad peavad ka otsustama, kui paljud õpilased vajavad motivatsiooni erivormi.

Oodatud hindamismeetod:

- dokumentatsiooni ülevaade (hinded),
- test,
- intervjuu õpilaste, klassiõpetajate ja teiste õpetajatega.

2. Õpilaste integreerimine klassis, kasutades alternatiivseid meetodeid

Hindamisgrupp määrab ära suhte õpetamise traditsioonilisse viisi ja alternatiivsete meetodite – nagu probleemi lahendamine rühma- ja projektitööga – vahel. Hindajad märgivad üles kõik kasutatud meetodid, läbiviimise aja ja osalenud õpilaste arvu. Ühtlasi näitab hindamine, mitu korda on õpilast kaasatud alternatiivsete meetoditega õpetamisse.

Oodatud hindamismeetod:

- dokumentatsiooni ülevaade (hinded),
- intervjuu õpetajate ja õpilastega.

3. Õpilaste võimete igakülgne arendamine, eluks vajalike oskuste omandamine ja vastutustundliku kodaniku kujundamine

Hindajad määravad ära, millised õppekava teema osad, õpetamistegevused ja didaktilised lähenemised julgustavad õpilasi avastama ja arendama oma talenti. Hindamisgrupp uurib, kuidas kool julgustab õpilasi seostama teadmisi igapäevaeluga ja kui palju kool valmistab õpilasi ette iseseisvaks ja vastutustundlikuks eluks ühiskonnas. Seatud eesmärki saab hinnata, kasutades sobivat küsimustikku.

Oodatud hindamismeetod:

- õppekava ja õpikute ülevaade,
- projektitöö ja rühmatöö ülevaade,
- küsimustik,
- intervjuu õpilaste, õpetajate ja lapsevanematega,
- klassi ja kooli ühistunde hindamine.

4. Väärtushinnangute kujunemine

Hindajad peaksid esmalt defineerima väärtushinnangud, millest õpilased peaksid olema teadlikud (võrdsus, solidaarsus, kaastunne). Seejärel peaksid nad määrama, millistes õppeainetes nimetatud omadusi saaks kujundada ja kuidas õpilased võiksid neid omandada. Hindajad eeldavad, et õpilased tunnevad võrdsust, solidaarsust, kaastunnet ja teisi moraalikategooriaid.

Oodatud hindamismeetod:

- õppekava ja õpikute ülevaade,
- küsimustik,
- intervjuu õpilaste, õpetajate ja lapsevanematega.

5. Erivajadustega õpilaste õpetamine

Hindamisgrupp määrab, kuidas ja mis ulatuseni rakendatakse õpetamisprogrammi erivajadustega õpilastele. Hindajad panevad paika, milliseid tulemusi õpilased võrreldes teistega saavutavad. Nad hindavad ka õpetajate ja teiste kvalifitseeritud töötajate loovust arendada erinevaid õpetamismeetodeid ning protseduure erivajadustega õpilaste õpetamisel.

Oodatud hindamismeetod:

- erivajadustega õpilaste õpetamise programmi ülevaade,
- dokumentatsiooni ülevaade (hinded),
- intervjuu õpilaste, õpetajate ja lapsevanematega,
- spetsiaalsete õpetamismeetodite ja vahendite ülevaade.

6. Tervislike eluviiside omandamine

Meile on tuntud tõsiasi, et õpilased ei hooli eriti oma tervisest. Suur osa õpilasi ei juhindu tervislikest eluviisidest. Hindamisgrupi tööks on määrata ja hinnata, kas kool püüab parandada õpilaste elustiili ja toitumisharjumusi.

Oodatud hindamismeetod:

- õppekava ja õpikute ülevaade,
- ülevaade kooli tegevustest õpilaste elustiili parandamisel,
- intervjuu õpilaste ja lapsevanematega,
- küsimustik.

7. Koolipoliitika, mis sisaldab võrdseid võimalusi kõikidele

Kooli põhiseisukohaks peab olema, et iga õpilane käib koolis, hoolimata tema sotsiaalsest staatuses. Hindamisgrupp otsustab, kuidas nimetatud seisukohta reaalses elus rakendatakse.

Oodatud hindamismeetod:

- ülevaade kooli tegevustest võrdsete võimaluste tagamisel,
- intervjuu õpilaste ja lapsevanematega,
- küsimustik.

8. Õppevahendite kättesaadavus

Hindamisgrupp määrab kõikidele õpilastele õppevahendite kättesaadavuse tundide ja koolijärgse õppimise ajal.

Oodatud hindamismeetod:

- dokumentatsiooni ülevaade (dokumendid, mis kirjeldavad õppevahendite kasutamise tingimusi),
- intervjuu õpilaste ja lapsevanematega,
- küsimustik.

9. Koostöö lastevanematega

Hindajad hindavad, kuidas kool ja lapsevanemad omavahel suhtlevad, et aidata kaasa kooli kvaliteedi paremaks muutmisele.

Oodatud hindamismeetod:

- dokumentatsiooni ülevaade (dokumendid, mis lubavad lapsevanematel kaasa teha otsuste tegemisel),
- intervjuu õpilaste ja lapsevanematega,
- küsimustik.

10. Rahvusvaheline koostöö

Hindamisgrupp märgib ära kõik rahvusvahelised ühendused, kellega koolil on side. Selgitatakse, kui palju on õpilased, õpetajad, teised kooli töötajad ja kooli juhtkond (direktor ja sekretär) seotud rahvusvahelise koostööga.

Oodatud hindamismeetod:

- dokumentatsiooni ülevaade (dokumendid, mis näitavad rahvusvahelise koostöö olemasolu),
- intervjuu õpilaste ja õpetajatega,

- küsimustik.

11. Majanduslik ökonoomsus

Hindamisgrupi eesmärgiks on määrata kui palju finantse, aega ja vahendeid kulutatakse tulemuste analüüsiks ja iga-aastase tööplaani ümbervaatomiseks.

Oodatud hindamismeetod:

- dokumentatsiooni ülevaade,
- klassi ja teiste tegevuste ülevaade,
- intervjuu juhtkonna ja raamatupidamisosakonnaga.

12. Õpilaste üldine edukus

Hinnatakse õpilaste edu kooliaasta lõpus, edukate õpilaste arvu vähenemist esimesest õppeaastast lõpetamiseni, koolist lõpueksami „matura“ tulemusi. Arvesse võetakse õpilaste võimeid, eelnevaid kogemusi, arengut ja võrdlust teiste sarnaste koolidega.

Oodatud hindamismeetod:

- dokumentatsiooni ja aruannete ülevaade,
- test,
- küsimustik,
- intervjuud.

Õpetajad hindavad oma kolleege (kriitilised sõbrad)

Mida vaadeldakse?

- Üldine tegevus klassis (sisenemine klassiruumi, tervitused, asjakohase informatsiooni kirjutamine klassipäevikusse, lahkumine klassiruumist ja õpilaste käitumine)
- Õpetaja käitumine
- Klassiruumi puhtus – kuidas õpetaja selle eest hoolitseb
- Tunnistruktuuri hindamine
- Õpetaja empaatiavõime hindamine seoses õpilastega
- Õpetaja retoorilise võime hindamine (võimalikud vead)
- Õpetaja liikumise ja žestide hindamine (võimalikud vead)
- Õpilaste koostöö – klassiruumi atmosfäär
- Jne

Hindaja kirjutab hinnangu spetsiaalsele hindamislehele. Üks eksemplar läheb õpetajale, teine hindamisjuhatajale. Hindamine on anonüümne. Lõplikus aruandes esitatakse üldised märkused õpetajate hindamisest, rõhutades äärmuslikke positiivseid ja negatiivseid hindeid.

Õpilaste hindamine

Iga õpilane hindab kõiki õpetajaid, kes teda õpetavad. Hinnang kirjutatakse spetsiaalsele hindamislehele. Tulemustest saavad teada vaid õpetaja ja direktor. Õpetajate hindamisest tehakse kokkuvõtte, milles tulemused on analüüsitud ja esitatud üldistatud moel.

Kontakt

Marina Rugelj, Jože Mlakar
 Zavod sv. Stanislava
 St. Stanislavi Institutsioon
 Diocesan Classical Gymnasium
 Stula 23
 1210 Ljubliana – Slovenia
marina.rugelj@uni-lj.si
joze.mlakar@guest.arnes.si

Õpilased hindavad õpetamist

Projekti lühitutvustus

Alates 1992. aastast on saksakeelses kogukonnas Belgias Mrs X, pedagoogilise kolledži psühho-pedagoogika õpetaja, palunud oma tunde õpilastel hinnata. Anonüümsus on garanteeritud.

Mis oli tema motiiv?

Mrs X oli veendunud, et õpilased peaksid regulaarselt oma õpetajaid hindama. Lisaks sisule ja õpetamismeetoditele peaks hindama õpetajate käitumist klassis.

Kui ta 1991. aastal alustas õpetamist pedagoogilises keskkoolis, otsustas ta läbi viia enesehindamise ja otsis sobivat hindamisvormi. Oma uurimuse ajal ta mõistis, et paljud õpetajad ei toeta ega ela põhimõtete järgi, mida nad õpetavad. „Mina tahan kogeda asju, mida õpetan oma õpilastele ja organiseerida oma tunnid vastavalt (näiteks: suhtumine töösse, projekti pedagoogika, nädala plaan ...). Sel moel saavad õpilased võimaluse näha teooriat praktikas.“

Mrs X jagas igale õpilasele küsimustiku, mille täitmine oli kohustuslik, kuid anonüümsus garanteeritud. Iga õpilane täitis küsimustiku tõrgeteta.

Tunnid põhinevad õpilaste küsimustel (nt küsimused, mis puudutavad osa „ÕPPIMINE“: mida ma tahan õppida teema kohta „ÕPPIMINE“? Missugused küsimused mul on?). Sessioonil, kus kasutatakse kaartide vastastikust toimet, on õpilaste vajadused kindlaks tehtud. Õpilased on küsimused jaotanud alateemadeks. Põhimõtteliselt saab iga õpilane töötada oma küsimuste kallal ja vastused esitada lõppkohtumisel. Hiljem toimub hindamine õpetamise osas.

Kuidas õpetaja tulemusi kasutab?

Tulemusi ei avalikustata. Mrs X kasutab tulemusi oma tundide pideval parendamisel.

Õpetaja enesekriitika: kas ma peaksin alati õpilastega tulemusi arutama? Mõnedes hindamistes tehakse seda protsessi käigus (näiteks pärast projektinädalat), teistes aga pole see automaatne (minu tundide hindamisküsimustikul on ka praktiline põhjus: küsimustik jagatakse välja kooliaasta lõpus ja hindamine tehakse vaheajal).

Mis puutub interdistsiplinaarõpetamise hindamisse, siis õpilastele antakse võimalus kindlaksmääratud kriteeriumite põhjal hinnata vahemikus 1 kuni 7 ühel järgnevatest tegevusaladest:

- kriitika õpetamise suhtes,
- käitumine klassiga,
- üldine mulje.

Küsimustik sisaldab avatud küsimust, mis vastatakse eraldi paberilehele, et tagada anonüümsus (kirjutamises).

- „Nimeta tunde, õppeosad, õppeaine teemasid, mis sulle väga meeldisid või ei meeldinud üldse? Milline neist? Miks?“

Mis liiki hindamisi korraldatakse?

Korraldatakse järgmisi hindamisi:

- Interdistsiplinaarse õpetamise hindamist;
- üksikud projektid (projektinädalad, töönädalad jne);
- üksikud õppeosad („organiseeri tegevus“; „Õppimine“).

Lühike konteksti aruanne:

Kooli liik: saksakeelse kogukonna pedagoogiline kolledž.

Vanuse piir: 18 kuni 25 või vanem.

Sihtgrupp: psühhopedagoogika õpetaja, õpilased.

Eriolukorrad: õpetaja jääb kogu õppimise ajaks (nt kolm aastat) õpilastegrupiga kokku.

Mis ja kelle jaoks on/oli õpitud?

Õpilased

- Õpilased hindavad kaasõpilaste tehtud tööd (nt loengud, õppeosad ...).
- Õpilased hindavad end Ruth C. Cohn'i kolmnurga – MINA, MEIE, SEE – kriteeriumite põhjal
- Õpilased õpivad enesehindamist:
Praktilise treeningu lõpus peavad õpilased kirjutama praktilisel treeningul põhineva aruande. Ülesandele kaasaitamiseks hindavad nad üksteist iga päev (Mis oli positiivne? Mis oli negatiivne? Mida ma saaksin muuta?).
- Aruande aluseks on eesmärgid, mida õpilased tahavad saavutada. Eesmärgid määratakse koos lektoriga ja hindamisel jälgitakse eesmärkide täitmist.
- Õpilased väärtustavad ka lektori kohanemist ja arenemist.
- Osa õpilasi kasutavad hilisemas tööelus hindamise kasutamise positiivset kogemust.
- Mõned õpilased kasutavad koheselt hindamistulemusi, mis on saadud vastastikuse hindamise käigus.

Õpetaja

Järgmises etapis saadab lektor kolledžist lahkujatele küsimustiku, mis on seotud esimese aastaga tööelus ja järgmise kolm aastat hiljem, nii et nad saaksid hinnata läbiviidud tunde:

- Kuidas valmistas treening sind ette tööeluga kohanemisel?
- Missuguse kogemuse oled saanud oma esimesel töökohal?

Asutus

Õpetaja täheldas tugevat vastupanu oma kolleegidelt, kui ta tegi ettepaneku viia hindamine läbi pärast õpingute lõpuleviimist. Kolleegid väitsid, et taolist hindamist peaks teaduslikult ette valmistama ja läbi viima.

Vahepeal korraldati hindamist ümber matemaatika õpetaja abiga ja ühiselt välja töötatud moodulit kasutatakse järgmisel treeningul.

Mis viib intensiivse õppimiseni?

- lektori püsivus,
- õpilaste positiivne vastukaja,
- hindamise avalikkus (lubada end teistel küsitleda).

Mis on tõenduseks, et sel on reaalne efekt?

- Õppimise kvaliteedi paranemine (läbi moodulite modifitseerimise ja redigeerimise),
- õpilased said paremini tuttavaks erinevate hindamisaspektidega,
- õpetajate motivatsioon on kasvanud, kuna nende tunde hinnanud õpilased kasutavad saadud kogemust oma hilisemas tööelus.

Kontakt

Marliese Breuer, inspektor pedagoogika alal ja nõunik

Saksakeelse kogukonna ministeerium Belgias

Pedagoogika osakond

B-4700 Eupen/Belgia, Gospert 1

e-mail: marliese.breuer@dgov.be

Juhtgrupp hindab projektipäevade jätkusuutlikkust

Projekti lühitutvustus

Koolis on projektitöö toimunud teatud päevadel peaaegu kümme aastat. Pärast mitmeid sisehindamisi ja kohandamisi on projektitöö saanud kooli õppetegevuse kindlaks osaks. Teostamine pole olnud alati kerge. Aeg-ajalt on projektitöö läbiviimine pandud küsimärgi alla. Kooliaasta kolme päeva tunniplaan jaotatakse osadeks ja neil kolmel päeval töötavad kõik õpilased projektidega. Õpilased ja õpetajad on projektiturul esitlemiseks välja valinud projektide teemad. Lõpuks valib iga õpilane ühe projekti 60 – 70 ettepaneku hulgast. Projektiperioodi lõpus organiseeritakse peaaegu kõikide projektide presentatsioon näituste, esinemiste, kontsertide, kooli ajalehe, filmide jne vormis.

Lühike konteksti aruanne

Kooli liik: üld-keskkool

Vanuse piir: 12 kuni 18 aastat

Sihtgrupp: juhtgrupp (umbes 6 õpetajat, 1 projekti koordinaator ja direktor) vastutab korralduse, juhatuse ja hindamise eest

Üldarvud: koolil on umbes 1100 õpilast ja 120 õpetajat

Mida oli/on õpitud ja kelle poolt?

Õpilased omandavad arusaamise projektitööst (eesmärk, läbiviimine, kvaliteet); arendavad, esitlevad ja reklaamivad projekti ideid; mitmete oluliste kvalifikatsioonide omandamine ja edendamine (grupitöö, sotsiaalne pädevus, lugemine, kirjutamine, arusaamine, rääkimine, esitlemine, ...)

Õpetajad ei ole projektitöö ajal enam traditsioonilise õpetaja rollis; õpetaja on kaaslaseks, juhendajaks ja organiseerijaks. Õpetajad ja õpilased on partnerid, õppides üksteiselt ja koos. Omandatud olulised oskused on üsna sarnased.

Juhtgrupp on läbi teinud olulise õppimise protsessi. Esimesed projektiaastad olid vaearikkad, aeganõudvad ja töö poolest intensiivsed, sest õppetööle oli pandud uus alus. Algul ei olnud õiget juhtgruppi ega mistahes liiki hindamist. Ainult mõned projektitahtelised õpetajad viisid läbi üksikuid projekte. Olukord tekitas rahulolematuse nii õpilaste kui ka õpetajate seas.

Praegused projektinädala protseduurid (eesmärk, struktuur, teostamine) said tegelikkuseks viis aastat hiljem, kui ca kümme projektis veendunud õpetajat olid viinud läbi seminari projekti arenduse teemal ja osalenud koolivälisel treeningkursusel.

Kaks aastat hiljem korraldati koolisisene koolitus õpetajatele ja projektitöö ideed tutvustati kõikidele. Järgides juhtgrupi suuniseid, organiseeritakse iga-aastane hindamine pärast projekti läbiviimist. Igal aastal töötatakse välja uued küsimustikud, mida hinnatakse ja vajadusel korrigeeritakse. Algselt valmistasid küsitluse tulemused sageli pettumust, sest paljud inimesed ei osalenud realselt hindamises. Tulemuseks oli, et hinnang ei peegeldanud tõeselt projektitöö tugevusi ega nõrkusi.

Esialgu hindasid projekti ainult õpetajad, ent nüüd hindavad ka õpilased koos projekti koordinaatoriga kursust ja sisu. Õpilased hindavad koheselt projekti lõppedes nii kirjalikult kui ka suuliselt. Seejärel hindavad õpetajad projektiga seonduvaid asjaolusid. Juhtgrupi koordinaator analüüsib hindamistulemusi, mis on keerukas ülesanne mõnede avatud küsimuste tõttu.

Õppeasutus on kohanenud uue töömeetodiga ja õpilased ning õpetajad on oma teadmisi iga-aastaga suurendanud. Eelkõige on nad õppinud üksteiselt ja läbi praktiliste tegevuste. Projektitöö ja sisehindamise arengu tulemusena on kvaliteet pidevalt paranenud, seega on projekt vaatamata kahtlustele ja ebakindlustele saanud kooli õppekava tugevaks osaks.

Mis viis taolise intensiivse õppimiseni?

- Juhtgrupi püsivus;
- edasised koolivälised ja koolisisesed projektitöö koolitused;
- juhtgrupi asutamine;

- juhtkonna, õpetajate ja õpilaste üldine rahulolu ja positiivsed kogemused;
- positiivne vastus väljastpoolt (ülevaated igapäevastes ajalehtedes, televisioonis, teiste koolide huvi);
- väliste organisatsioonide kaasamine projektidesse;
- juhtgrupis projekti läbiviimise regulaarne sisehindamine.

Mis tõestab reaalsel efekti ?

Projekti kestev efekt on mitmekihiline ja seda saab osaliselt vaadelda igapäevases koolielus:

- projektitöö kasvamine või laiendamine spetsiaalsetel teemakursustel, interdistsiplinaarkursustel, Euroopa ja koolivälistel projektidel;
- erialase töö kvaliteet, mida õpilased ilmutavad „*Abitur*’is“ (koolist lahkumise eksam).

Kontakt

Bernd Klever, Pedagoogiline inspektor ja nõunik
 Saksakeelse kogukonna ministeerium Belgias
 Pedagoogika osakond
 B-4700 Eupen/Belgia, Gospert 1
 e-mail: bernd.klever@dgov.be

Ole kaalutlev – jää kaalutlevaks

Lühike kontekst

Kooli tüüp: tervise valdkonna tehniline ja kutseõppeasutus (munitsipaalomand)¹

Vanuse piir: 14- kuni 20-aastased

Eriasjaolud: kool lööb kaasa innovaatilises projektis „*Accent and Talent*“ („Rõhk ja Talent“). Projektis keskendutakse uutele õpetamis- ja õppeviisidele ning eksperimenteeritakse ning murtakse paaris aastaks läbi traditsioonilistest barjääridest. See vajab julgust ja eeldab, et koolide poliitiline mõjutusala põhineb pigem tugeval pedagoogilisel visioonil kui administratiivsetel regulatsioonidel.

Hindamise kirjelduse sidusus hindamise metoodikaga

Allpool mainitud hindamised on osa metoodilisest ja strateegilisest lähenemisest. On oluline, et direktoritel ja keskastmejuhtidel oleks eraldiseisev nägemus koolist, õppest ning õpetamisest.

Uute õpetajate enesehindamine (alates 2002):

Koolidirektori asetäitja (edaspidi õppealajuhataja), kes on ka mentor, soovitas hindamistegevuse läbiviimist. Osalemine on kohustuslik, kuid anonüümne. Õppeaasta esimese poole lõpus kasutatakse kirjalikku küsimustikku. 73 küsimust ja skaala põhineb dokumendil, mille andis välja Pedagoogilise Nõustamise Teenistuse inglise keele osakond (*Pedagogical Advisory Service*). Tulemused arutatakse individuaalselt koos mentoriga, kes kasutab vastuseid koolituse² rafineerimiseks. Uued õpetajad kasutavad küsimustikku juhisenä. Küsimustik on omaksvõetud ka ühe teise kooli poolt.

Kogunud õpetajate enesehindamine (alates 2002):

Nimetatud enesehindamist soovitas õppealajuhataja. Osalemine on vabatahtlik ja tulemusi saab identifitseerida. Umbes 50% kõikidest õpetajatest osalevad hindamisprotsessis. Õppeaasta lõpus jaotatakse kirjalikud küsimustikud ja küsimuste arv ulatub 40st 66ni koos märkuste ruumiga (küsimustikud on koostanud õpetajad, mõnikord põhinevad need dokumentidel, mida on välja andnud Pedagoogilise Nõustamise Teenistuse matemaatika ja *science* osakond. Tulemused arutatakse läbi klassis koos õpilastega. Õpetajad kasutavad tulemusi õpetamise parendamiseks ja kursuste kohandamiseks ning muutuste kavandamiseks koostöös õppealajuhatajaga.

Uute õpetajate mentorit hindavad uued õpetajad (alates 2002):

Hindamist soovitas õppealajuhataja. Osalemine on kohustuslik, kuid anonüümne. Õppeaasta lõpus kasutatakse kuue avatud küsimusega kirjalikku küsimustikku, mille on välja arendanud õppealajuhataja. Ta kasutab neid vastuseid koolituse parendamiseks.

Kooli meeskond hindab direktorit (2003):

Hindamise läbiviimist soovitas direktor. Osalemine on kohustuslik, kuid anonüümne. Kaks aastat tagasi koostasid nii direktor kui ka õppealajuhataja kirjaliku küsimustiku, mis koosnes 20st küsimusest, skaalast ja märkuste ruumist. Tulemused analüüsiti ja avaldati kogu kooli meeskonnale.

¹Tehniline (2. ja 3. klass): teiste hulgas tehnoloogia ja teadused, keemia, tervise- ja sotsiaalhoolekanne, noorte ja puudega inimeste hoolekanne ning farmaatsia või hambatehnik – Kutsealane (2., 3. ja 4. klass): hoolekande teadus, lapsehooldus, koduhooldus, vanurite hooldus ning põetamine.

²Küsimustik on ainult osa õpetamisplaanist. Mentor on saanud spetsiaalse koolituse erialasest täienduskoolituskeskusest.

Ajutiste õpetajate enesehindamine enne juhtkonna hindamist (alates 2004):

Hindamist soovitasid mõlemad direktorid. Osalemine on kohustuslik ja kõik osalejad on identifitseeritavad. Enne 30. aprilli lõpetatakse kirjaliku küsimustiku täitmine (dokument on koostatud koolide meeskonna poolt). Direktor kasutab sama küsimustikku uute õpetajate hindamiseks ja tulemusi võrreldakse. Ajutised õpetajad kasutavad küsimustikku töötamise juhisenä.

Kogu kooli meeskond hindab kooli arenguplaani¹ (2004):

Hindamist soovitasid mõlemad direktorid. Osalemine oli kohustuslik, kuid anonüümne. Aasta tagasi viidi pedagoogilisel õppepäeval² läbi SWOT analüüs kooli arenguplaani (välja arendatud mõlema direktori poolt) kaheksal tegevusalal. Pedagoogilise Nõustamise Teenistuse peanõunik toetas õppepäeval kooli meeskonda ja analüüsis tulemused. Seejärel tulemused avaldati kogu kooli meeskonnale³.

Õpilased hindavad kooli ja õpetajaid spetsiaalse projekti „Rõhk ja Talent“ raames (alates 2002):

Hindamist soovitas koolile üks õpetaja, kes võttis projektist osa ning kes on kooli pedagoogilise juhatuse eesistuja. Osalemine on kohustuslik, kuid anonüümne. Kooliaasta lõpus kasutatakse mitme avatud küsimusega ja etteantud skaalaga kirjalikku küsimustikku. Küsimustiku arendas välja hindamist soovitanud õpetaja. Tulemusi arutati kohtumistel, mis toimusid õppealajuhataja ja projekti koordinaatorite vahel. Kuna mõned küsimused olid ebaõnnestunud, siis ei arvestatud kõiki aspekte. Küsimustik mugandatakse sel aastal. Lõplik ülevaade hindamistulemustest edastati kõikidele osalenud õpetajatele.

Lisamärkused

- Hindamine ei seganud regulaarset tunniplaani.
- Enamus õpetajaid ja õpilasi olid rahulolevad. Vaatamata, et sisehindamised olid eelnevalt põhjalikult selgitatud, kahtlesid umbes 10% õpetajatest sisehindamiste positiivses mõjus.
- Õpetajaid ei pea välja õpetama hindamisprotsesside läbiviimiseks, sest küsimustikud olid põhjalikult ette valmistatud. Lõpptulemusena esines väga vähe probleeme.
- Projekti võtmefiguurideks on sisehindamist ja mentorlust väärtustavad õppealajuhataja proua Claudine Lesaffre ja koolidirektor härra Guy Ghysels, kes hindamisprojekti nõustavad ja igati toetavad.
- Sisehindamise tulemusi ei avalikustatud väljaspool kooli. Seega polnud vastuseid teistelt välistelt gruppidele.
- Kokkuvõttes olid tulemused üsna nauditavad ja energia, mis sisehindamisele kulutati, oli mõistlik ja asjakohane.

Hindamise eesmärk (ühised eesmärgid)

Kvaliteedi tagamine:

- saada ülevaade kaasa löönud õpetajate ja direktorite efektiivsusest;
- parandada õpetamist ja õpetajate kursusi;
- parandada kooli organiseeritust mitmesugustes aspektides;
- õppida koos ja üksteiselt.

¹ Kooli arenguplaan sisaldab kõige olulisemaid otsuseid õppe- ja kasvatustöös koos tegevusplaaniga.

² Õppepäeva hinnati küsimustiku põhjal (hindamist teostati alates 2004. aastast).

³ 2005. aasta oktoobris organiseeriti kaks koolituspäeva koolist väljaspool. Koolituspäevade peamiseks huviobjektiks oli kooli arenguplaani meeskonna kokkupanemine ja koostööks häälestamine. Küsimustikel on olnud suur mõju koolikorraldusele, õpetajate koostööle ja viisile, kuidas juhtkonda kuulatakse (vt ülevaltpoolt).

Hindamise lähendamine

Sisemine või välimine?

Belgia on hindamise suhtes üsna haruldases situatsioonis, kuna koolid (sisehindamine), inspektor (välishindamine) ja Pedagoogilise Nõustamise Teenistus (kriitiline sõber) teevad kõik koostööd.

1997. aasta jaanuaris külastas inspektor kooli viimast korda. 2005. aasta novembris inspekteeriti kooli uuesti. Inspektuuri aruanne 1997. aastal ei toonud välja sisehindamist kui töövaldkonda ja novembris inspekteeriti sisehindamist vaid koolipoliitika plaani osana. Siiski otsustas direktor 2002. aastal, et sisehindamine on väga oluline ja tegevusega tuleb alustada.

Kogukonna hariduse võrgustiku Pedagoogilise Nõustamise Teenistuse peanõunikud on püüdnud abistada koole sisehindamise protsessis, toetades direktoreid, andes nende käsutusse käsiraamatuid ja korraldades pedagoogilisi õppepäevi direktoritele, keskastme juhtidele ja kooli meeskondadele.

Kas on olemas sünergia sise- ja välishindamise vahel?

2005. aasta inspektuuri aruanne selgitab sihtide ja eesmärkide samasust. Kool võtab kahtlemata arvesse igasugused soovitusel sel tegevusalal ning küsib vajadusel Pedagoogilise Nõustamise Teenistuse tuge. Ülevaade uuendustest pannakse üles SYNEVA veebileheküljele.

Mida saime teada õpetamise/õppimise projektist ja missugused olid tegevused?

- Mis puutub uute, kogemustega ning ajutiste õpetajate ning spetsiaalses projektis „Rõhk ja Talent” osalejate enesehindamisse, siis vt eelnevaid märkmeid.
- Uute õpetajate mentorit hindavad needsamad uued õpetajad (alates 2002).
- Esimese aasta lõpul järeltas mentor, et õpetajatel puudub piisav kontakt oma kolleegidega, mistõttu kontakteeruti erinevate osakondadega ja paluti kohtuda spetsiaalsetel teemadel mitmel korral aastas. Nende kohtumiste aruandmise kohta arendati välja formaat, mis põhines Pedagoogilise Nõustamise Teenistuse inglise osakonna dokumendil.
- Kogu kooli meeskond hindas direktorit (2003).
- Direktor on õppinud küsimustiku tulemustest ja muutnud oma suhtumist ja käitumist. Näiteks on ta muutunud rangemaks, kontrollides, kas koosolekutel osalejad on üle vaadanud oma varasemad nõusolekud teatud nõupidamisteamadel.
- Kogu kooli meeskond hindas kooli arenguplaani (2004).
- Kooli pedagoogiline juhatus¹ analüüsis tulemusi ja otsustas, et suhtlemine on üks suurimaid valupunkte. Seepärast investeeris kool „targa kooli võrgustikku” - „*Vesalius intradesk*“ - mis on elektrooniline koolisisene suhtlemisvõrgustik ja töötab väga hästi.

Järeldused

- Sisehindamine nõuab raamistikku, kus koolid saavad rohkem autonoomsust oma poliitika kujundamise suhtes ning kus valitsus neid julgustab. 2004. aasta veebruaris oli kool tugevalt seotud rahvusvahelise konverentsiga, kus sisehindamine oli üheks peamiseks teemaks.
- Sisehindamise eesmärgiks on tagada ja parendada kvaliteeti ning leida uusi perspektiive kooli arenguks. Seega on vajalik hinnata kooli arenguplaani täitmist.
- Kvaliteeditagamise süsteem areneb järk-järgult ning seda peab pidevalt kohandama. Kvaliteeditagamise süsteemis on välishindamine ainult üheks hariduse kvaliteedi indikaatoriks. Välishindamise kõrval on sisehindamine koolis olulisim. Välishindamine Flandrias kestab ainult nädal (üks kool) ja administratiivsed nõrkused võivad vahepeal mõjutada tulemust, samal ajal kui sisehindamine viiakse läbi ühe päevaga.

¹ Kooli pedagoogiline juhatus koosneb mõlemast juhust (direktori ja õppealajuhataja), tehnilisest koordinaatorist, õpilaste nõustajast ja õpetajate esindajatest. Alates 2005. aasta septembrist on õpilaste juhatuse esimees samuti liige.

- Vastavalt koolile on sisehindamisel kahekordne funktsioon: ühest küljest aruandekohustus ning teisest küljest tagasiside, analüüs ja oma tegevuse peegeldus. Need funktsioonid täiendavad teineteist. Kool ise ei kasuta sisehindamist kontrollvõttena, kuna see oleks liiga negatiivne, kuid soosib aruandekohustuse ideed õpilaste ja õpetajate hulgas. Kooli üheks motoks on „vabadus vastutusega“.

Kontakt

Kool

Mr Guy Ghysels (direktor)
Mrs Claudine Lesaffre (õppealajuhataja)
KTA Vesaliusinstituut Oostende
Leffingestraat 1, 8400 Oostende, Belgia
e-mail: kta.vesalius.oostende@rago.be

Teksti autor

Mrs Dilys Vyncke (pedagoogiline nõunik)
Pedagogische Begeleidingsdienst van het Gemeenschapsonderwijs
Emile Jacquainlaan 20, 1000 Brüssel, Belgia
e-mail: dilys.vyncke@pandora.be

Enesehindamine Flaami kogukonna haridusvõrgustiku põhikoolides

Teema

„*De Regenboog*“ on autonoomne põhikool, mis koosneb lasteaia ja algkooli osast. Hetkel õpib seal umbes 100 õpilast. Viimase ajani oli kaks osakonda, kuid õpilaste vähesuse tõttu suleti üks neist 1. septembril 2004. aastal. Haridusvõrgustik allutas kooli spetsiaalse järelevalve alla ja koolile seati spetsiifilised õpilaste arvu puudutavad sihtmärgid. 2005. aasta aprillis alustas tööd uus juhatuse, kel oli kindel eesmärk – taastada kooli areng. Üks esimesi tegevusi, mida uus juhatuse ette võttis, oli enesehindamine, mis koosnes mitmest etapist.

Hindamine ei toimunud ideaalses keskkonnas, kus enesehindamine oleks olnud kooliarengu tsüklilise protsessi sisemine element. Enesehindamist rakendati erinevate tegurite kombinatsiooni tulemusena. Ses erilises juhtumises pidi kool tegelema terava kriisisituatsiooniga (näiteks õpilaste arvu kahanemine, haridusvõrgustiku spetsiaalne järelevalve, juhatuse muutus).

Hindamise eesmärk

Uus juhatuse polnud kooliga tuttav ja tundis vajadust omandada kooli tegemistest selge pilt. Veelgi enam – juhatusel oli eriline ülesanne panna kool, mille olemasolu ähvardas kadumine, elujõuliselt tööle. Tõestati, et olemasolev kooli tööplaan on ajast maha jäänud.

Esimeseks etapiks enesehindamise protsessis oli kaasata inspektuuri tulemuste hindamiseks. 2005. aasta mai lõpus teavitas inspektor kooli arengu kontrollimisest 21. juunil (2001. aasta septembri auditi jätkamine); samal perioodil nõudis Flaami kogukonna haridusvõrgustiku nõukogu põhjendust õpilaste arvu langusele.

Lähenedamine hindamisele

Flandria koolid on väga iseseisvad, seega vastutavad nad suurel määral oma kvaliteedi hindamise eest. Siiski rakendavad võimud välist auditit inspektuuri poolt, mis toimub keskmiselt iga kuue aasta tagant. Inspektor rõhutab pidevalt, et sisehindamise protsessid peavad koolides toimuma. Lisaks saavad koolid kasu haridusvõrgustiku Haridusalase Nõustamise Teenistuse ekspertiisist, milles antakse nõu mitmesugustes hariduslikes ja organisatoorses küsimustes. Viimase paari aasta jooksul on Flaami kogukonna haridusvõrgustiku Haridusalase Nõustamise Teenistus (algharidus) ette võtnud mitmeid tegevusi, julgustamaks koole koondama oma võimeid enesehindamiseks ja arendama oskusi sisehindamise läbiviimiseks:

- enesehindamise vahendite praktiline rakendamine ja sisu selgitamine;
- pakkuda enesehindamisprotsessile tuge kohalikest tegevustest;
- ergutada sisemist suhtlemist ja osalemist kooli meeskondades;
- toetada koolijuhatus meeskondi, arendamaks nende nägemust heast haridusest ja mõistmaks hariduspoliitika olemust;
- stimuleerida koostööd enesehindamisel koolijuhatus meeskondade ja väiksemate töögruppide vahel.

Hindamise meetodika ja läbiviidud tegevused

Järgneb kirjeldus kooli enesehindamise rakendamise kohta. Kirjeldus näitab selgelt, et enesehindamine on kooli arengu sisemine osa ning seda ei saa lahutada spetsiifilisest sisust ja tegevuse planeerimise protsessist.

SWOT-analüüs

2005. aasta mai alguses esitasid kooli juhtkond ja meeskond SWOT-analüüsi tulemused (tugevused, nõrkused, võimalused, ohud) Flaami kogukonna haridusvõrgustikule. SWOT andmete tõlgendamiseks konsulteeriti Haridusalase Nõustamise Teenistuse regionaalse nõunikuga.

Välisauditi aruande analüüs

Mai lõpus toimus teine meeskonna kohtumine 2001. aasta välise auditi aruande analüüsimiseks, mis näitas, et 2001. aastal tõstatatud peamised probleemid peavad paika ka 2005. aastal.

Lühiajaline tegevusplaan

Juuni algul toimival meeskonna kohtumisel koostati tegevusplaan, mis põhines SWOT-analüüsi kokkuvõttel ja välisauditul. Tegevusplaanis formuleeriti eesmärkide ja lühiajaliste tegevuste arv, mis olid eesmärkide täitmisega seotud. Põhiliselt keskendusid tegevused kooli avaliku imidži ja positsiooni parendamisele, kuid meeskond tundis, et oleks vajalik parendada kooli hariduslik ja organisatoorne funktsioneerimine. Viimane kokkuvõtte lõppes kirjeldusega, kuidas erinevaid valdkondi sobivate vahenditega vaadelda ja hinnata (vaata allpool).

Juunikuus viidi läbi lühiajaline tegevusplaan, mis keskendus kooli profiilile ja positsioonile:

- värvimine, uued kardinad ja mänguasjad;
- brošüürid, reklaamlehed;
- lastevanemate infotunnid;
- info lastevanematele kooli planeerimise kohta;
- õpilaste nõukogu rajamine;
- juhatuse kättesaadavaks muutmine;
- kooli integratsiooni täiustamine kogukonnas;
- jne.

Need lühiajalised tegevused („kiired võidud“) saavutasid koheseid tulemusi: õpilaste arv kasvas sel aastal 28 võrra (rohkem kui 25%).

IZES-instrument (koolide sisemine enesehindamine)

Et soodustada kooli arengut, parendades kooli juhtimist ja üldist korraldust, võeti ette enesehindamise protsess. Juhatuse küsis nõu kaasdirektorilt, kel oli kogemusi enesehindamises ja kes oli osa võtnud enesehindamise kursustest, mille oli korraldanud Haridusala Nõustamise Teenistus kaks aastat tagasi. Järgides juhtimise kontseptsiooni, tutvus juhatuse IZES-meetodiga, mille arendas välja P. Van Petegem Antwerpeni Ülikoolist just põhikoolide enesehindamiseks. Juunikuus täitis terve kooli meeskond küsimustiku, mille tulemused koheselt ka analüüsiti. Meetodi kasutamine andis märgatavaid tulemusi meeskonna tegemistes, aga tagasiside mõjutas ka õpetajate individuaalseid tegevusi klassiruumis. Meeskond mõistis, et oli olemas üldine nägemus koolist kui tervikust.

Edasine planeerimine

Kolme analüüsi järeldused tõid jätkuvalt välja samad probleemid. Juhatuse konsulteeris uuesti Haridusala Nõustamise Teenistuse regionaalse nõunikuga, kes aitas paika panna strateegia kooli edasiseks arenguks. Esiteks arendati välja visioon, millesse uskus kogu meeskond; järgmiseks koostati lühiajaline, keskmine ja pikaajaline tegevusplaan, mis sisaldas ettenähtud tulemuste kirjeldusi kõigil koolisisestel tasemetel. Oktoobris hakkas kool tegevusplaani täide viima.

Järeldus: mida me õppisime?

Järeldused näitest, mida kirjeldasime:

- fakti, et enesehindamine koosnes mitmetest elementidest, kogesid osapooled positiivsena, sest tulemused kattusid ja kinnitasid üksteist;
- kogu meeskonna osalemine on tegevuse edu pandiks;
- fakti, et kooli meeskond sai võrrelda enda kogemusi nõunike omadega, kes käitusid nagu „kriitilised sõbrad“, võeti vastu positiivselt;
- peale planeeritud tulemusi tekitas enesehindamise rakendamine positiivseid kõrvalnähte (tegevuse peegeldamine, individuaalsete uuenduste rakendamine, koostöö ja suhtlemise paranemine);
- enesehindamist peab vaatama kui kooli arenguprotsessi sisemist osa;

- mis iganes on kooli põhjuseks alustada enesehindamise protsesse (siinkohal sügav kriis, kuid ilmnevad ka totaalselt erinevad stsenaariumid), moodustavad nad eranditult väärtusliku panuse kooli arenguks.

Kontakt

Kool

BSGO „De Regenboog“

K. Ledeganckstraat 3

B-8000 Brugge

direktor: Sylvie Decommer

e-mail: sylvie.decommer@rago.be

Haridusnõunik

Eddy van Eeckhoven, haridusnõunik (algharidus)

Pedagogische Begeleidingsdienst van het Gemeenschapsonderwijs

Emile Jacqmainlaan 20

B-1000 Brüssel

e-mail: eddy.van.eeckhoven@pandora.be

„Võrgustiku vormide“ hindamine Innsbrucki Akadeemilises Gümnaasiumis

Hindamisobjekt

Innsbrucki Akadeemilise Gümnaasiumis (*Akademisches Gymnasium*'is) on sisse juurutatud projekt *Võrgustiku vormid*. Projekti eesmärgid defineeriti järgmiselt:

- juhtida õpilased süsteemselt mõtlema;
- juhtida õpilased iseseisvalt õppima;
- õpetada õpilastele meeskonnatöö oskusi.

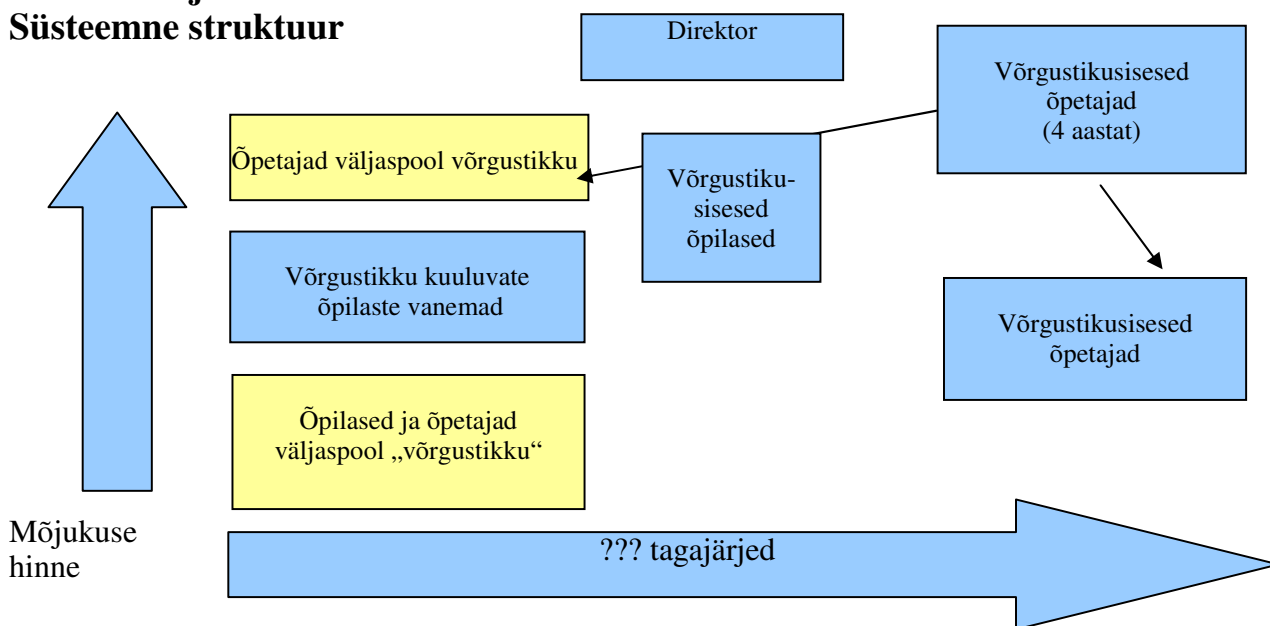
Hindamise eesmärgid

- Projekti hindamine nelja aasta pärast (brošüür): Millised ootused täitusid? Millised eesmärgid saavutati?
- Võrrelda projekti kuuluvate ja mittekuuluvate õpilaste asjakohaseid oskusi.
- Hinnata tõhusust: sisendi või väljundi võrdlemine.
- Tuleviku väljavaade: selgitada, millised mõõtmised peab projekti jätkamisel kasutusele võtma vanemates klassides (9. – 12. klass).

Sisemine juhtgrupp töötab samaaegselt välise toega. Välise toe peamine funktsioon on lahendada sisemisi konflikte, sest asjasse pühendatutel oleks seda oluliselt raskem teha.

Hindamise ja kavandamise metoodika

Süsteemne struktuur

Kavand

Töö pealkiri	Planeerimis-sessioonid	Andmete kogumine	Andmete analüüs	Tagajärjed
Sihid	Eesmärkide, asjaolude, süsteemi-ressursside definitsioon	Mis on teemad? Kus on energia? Alus asjakohaste andmete kogumiseks: hüpoteesi püstitamine	Hüpoteesi kinnitamine/ ümberlökkamine	= Hindamise eesmärk
Vahendid	Analüütilised	Pehmed, seostatud, vaba, loov, kvalitatiivne	Rasked, kindlas formaadis, kvantitatiivne	Kunstlik
Meetodid	Intervjuud, diskussioonid gruppides	Avatud küsimustikud, vaatlus, intervjuu	Kinnised küsimustikud, vaatlus (kõlblikkus)	Mõõdukas presentatsioon, otsuse vastu võtmine
Sihtgrupid	Meeskond 4 <ul style="list-style-type: none"> • (????) • Direktor • Võrgustiku klasside õpetajate esindaja • Lastevanemate esindaja 	<ul style="list-style-type: none"> • Võrgustikku kaasatud lapsevanemad, õpetajad, õpilased • Õpetajad, kes pole võrgustikku kaasatud 	Võrgustikku kaasatud lapsevanemad, õpetajad, õpilased	Personal, lastevanemate ja õpilaste esindaja

Mida ma õppisin?

Kui hindamisprotsess puudutab personalisesid konflikte, on vajalik välisindaja sekkumine. Hindamisprotsesside tagajärgi saab samuti paremini jälgida väline asutus. Modereerin juhtgrupi koosviibimiste sessioone ja juhtisin kõiki algseid arutelusid huvigruppide esindajatega (lapsevanemad, õpilased, õpetajad). Viisin läbi hindamise ja esitasin hindamistulemused ning soovitusel.

Kontakt

t.mair@pi-tirol.at

link: www.agi.tsn.at :“Netzwerk-Klassen: Evaluationsbericht des PI“

Mida arvavad koolid hindamisest

Lühikokkuvõtte uuringu tulemustest, mis viidi läbi Viini akadeemilistes keskkoolides detsembris, 2003. aastal.

Sisu:

2003. aasta lõpuks olid paljud koolid ja õpetajad huvitunud hindamisalastest koolituskursustest ja tööseminaridest. Siiski tühistati suurem osa pakutavatest seminaridest osalejate puuduse tõttu. Analüüsisime situatsiooni ega teadnud, mida järgmisena ette võtta – kas jätkata või mitte, kuna meil polnud selgeid märke probleemi olemasolu kohta.

Kas see oli vale programm? Vale aeg? Vale teema? Töö (ajutine) ülekoormus õpetajatel ja õpilastel?

Seega otsustasime paluda ühel küsimustike eksperdil ja hindamiskogemusega kõrgkooliõpetajal läbi viia lühike telefoniuuring õpetajate ja akadeemiliste keskkoolide juhtide hulgas.

Uuringu väljatöötamine

Töötasime välja küsimused koos hindajatega. Oli viis avatud küsimust ja viisteist väidet vastuste variantidega: „nõustun“, „ei nõustu“, „ebakindel“, „vastus puudub“.

Intervjueeritavateks olid 20 koolijuhti ja 22 õpetajat. 9 neist oli valitud, meile teada kui õpetajad, kes on kooli arengust huvitatud, teised 13 olid valitud juhuslikult.

Uurimus viidi läbi peaaegu 2 nädala jooksul (1. detsembrist kuni 16. detsembrini 2003. aastal).

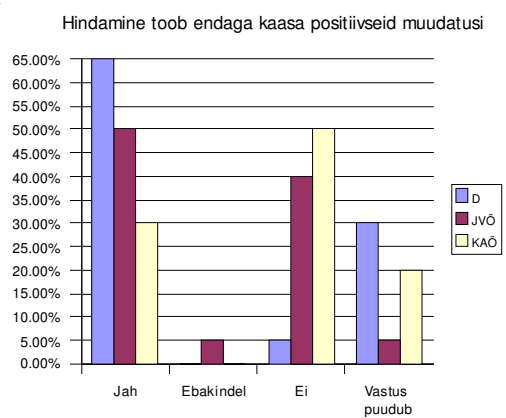
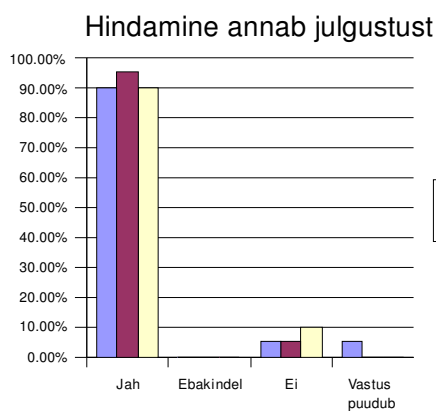
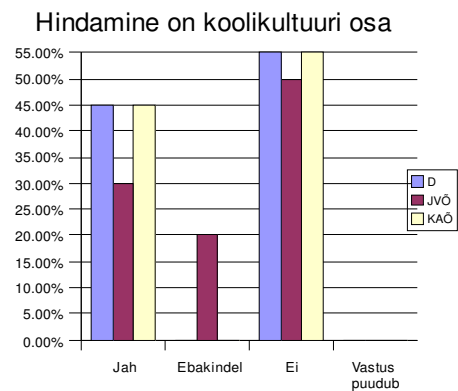
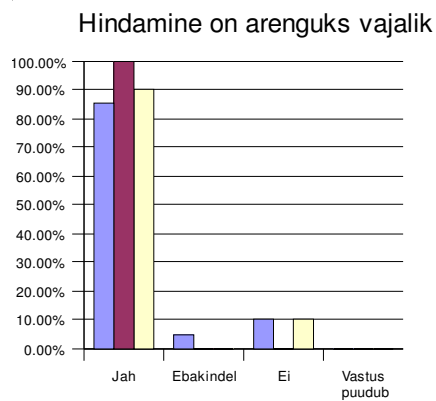
5 küsimust

- „Hindamine ja kool“ – mis on sinu spontaanne reaktsioon?
- Mis on hindamise vastu- ja pooltargumendid?
- Nimeta hindamistegevusi oma koolis.
- Mil moel saaks hindamistegevusi sinu koolis läbi viia või laiendada?
- Millist tuge peaks pakkuma PI?

15 väidet

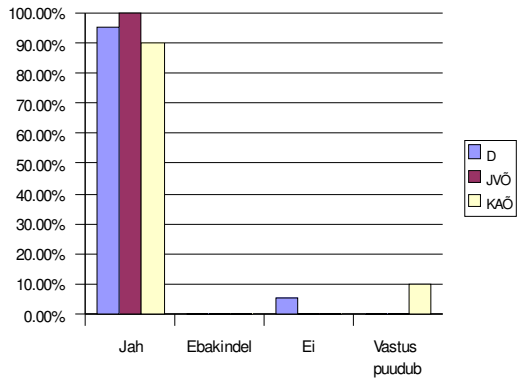
1. Hindamine tähendab minu edukuse kontrolli – kas olen saavutanud seatud eesmärgid või mitte.
2. Hindamine tähendab – „Mind inspekteeritakse“.
3. Hindamine on edasiseks arenguks vajalik.
4. Hindamine toob kaasa lisatöökoormuse.
5. Hindamine on minu koolis oluline.
6. Hindamisel on minu koolis halb maine.
7. Kui integreerin hindamise oma tööplaanidesse, pole see mõistlik.
8. Arvan, et hindamine tekitab hirmu.
9. Hindamine julgustab arengut ja on toeks tööle.
10. Mitte keegi minu koolis ei saa hindamisest aru.
11. Hindamine toodab palju kasutuid andmeid.
12. Hindamine on toonud kaasa positiivseid muudatusi minu koolis.
13. Hindamine toodab väärtuslikke materjale oma töö täiustamiseks.
14. Hindamine on osa minu koolikultuurist.
15. Enesehindamisest saab rohkem kasu kui välishindamisest.

Kõige märkimisväärsed leiud

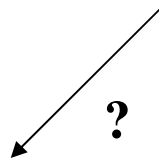
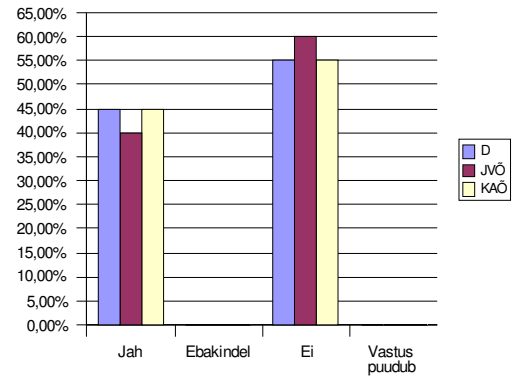

D – direktorid
JVÕ – juhuslikult valitud õpetajad
KAÕ – kooli arengusse kaasatud õpetajad

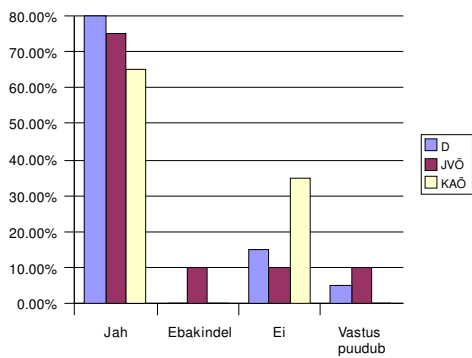
Hindamine aitab kontrollida tööd

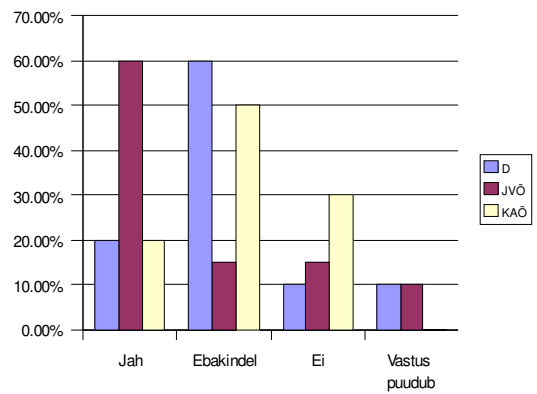
Hindamine tähendab, et mind jälgitakse

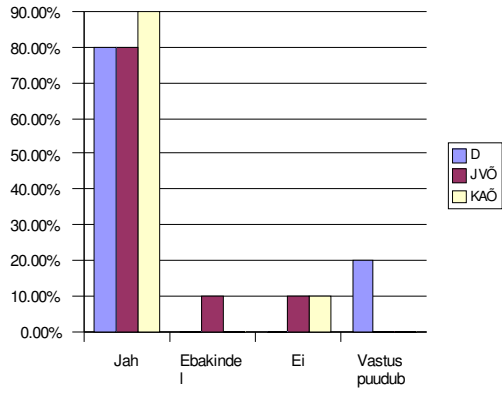
Hindamine tekitab hirmu

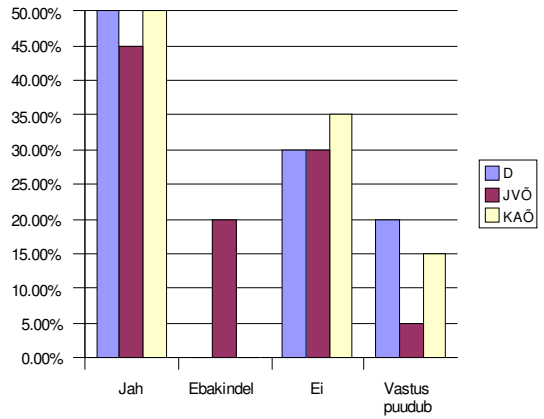
Enesehindamine on kasulikum kui välishindamine

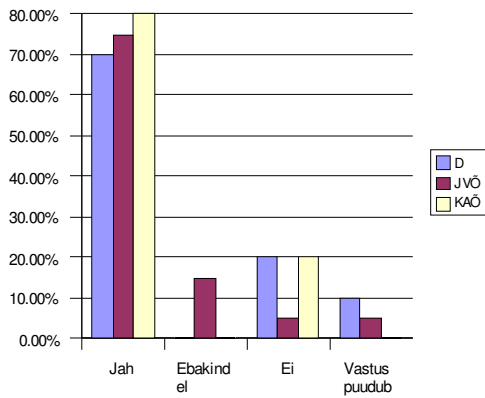
Hindamine annab väärtuslikke andmeid

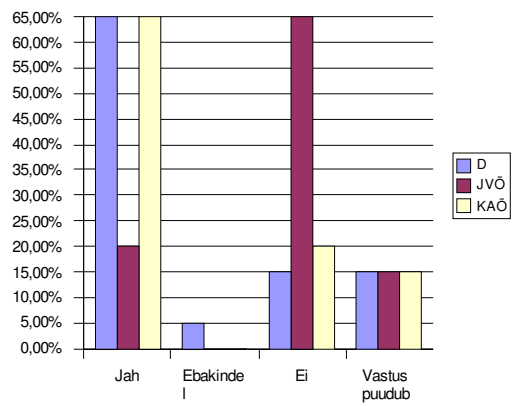
Hindamine annab palju andmeid, mida hiljem ei kasutata

Hindamine tähendab minu jaoks palju tööd

Hindamise planeerimisse integreerimine

Järeldused ja hüpoteesid

- Esinevad mõned hindamisega seotud „stereotüüpsed” mõttemallid.
 - hindamine on arenguks vajalik,
 - hindamine tekitab hirmu,
 - hindamine võtab palju tööd.
- On olemas hindamise võimaliku väärtuse teadlikkus, KUID probleem on praktikas.
- Hindamine pole piisavalt hästi saanud arenguprotsessi osaks.
 - Tagajärjed: lisatöökoormus, kasutamata andmed, igasuguse efektita hindamine, hindamisprotsessi tulemusi ei kasutata.
- Paljud õpetajad on hindamise läbiviimisel veel ebakindlad ega oska kasutada hindamismeetodeid.

Mida teha järgmiseks?

Edasised sammud ja soovitused

- hindamist peaks läbi viima aeglaselt ja sammhaaval,
- hindamisse peaks kõrgelt väärtustama,
- algusest peale integreerida hindamine arenguprotsessidesse,
- heade hindamiskogemuste näited,
- edasine koolitus – kindlate projektide ja arengu algatustega.

Kontakt

Ulrike Lehner-Stift

Pädagogisches Institut Wien

Abteilung für allgemein bildende Schulen

Burggasse 14-16

1070 Wien

e-mail: u.lehner-stift@m56ssr.wien.at

Koolipõhised hindamisprotsessid Šotimaal

Wallace Hall Academy Dumfries ja *Galloway's* oli üks esimesi Ambitsioonikate Koolide hulka kuuluvaid koole Šotimaal. Projekti peamiseks eesmärgiks oli paindliku õppekava koostamine, arvestades kõikide õpilaste võimetega ja jagades asjakohaseid kogemusi õpilaste elukestva õppe ettevalmistuseks.

Ainus viis, kuidas paindlikku õppekava mis iganes koolis rakendada, on erinevate võimetega õpilaste kõrgevaliteediline õppimine ja õpetamine. Hindamisprojekt, mille viisid läbi kõik õpetajad, oli suunatud klassi vaatlusele.

Hindamise eesmärk

Seada sisse mitmekesisus õppimise ja õpetamise stiilis, arendades välja platvorm, mis võimaldaks heade kogemuste levitamist koolis.

Eemaldada hindamisest „hirmufaktor” ja mõtteviis, et hindamist kasutatakse arvustamiseks ning arendada välja enesehindamise kultuur ja vastastikune hindamine.

Lähenemine hindamisele

Sisehindamise oli kui harjutus hindamiskogemuse saamiseks. Kool soovis hinnata kasutusel olevaid õpetamise ja õppimise stiile ning tagada, et kõikidele õpetamismeeskondade oleks teave erinevatest stiilidest. Loodeti kõrvaldada arusaam nagu õpetajad töötaksid eraldatuses ja veenduda, et õpilastele osutatav teenus (õpetamine) oleks ühtlane.

Kuigi sisehindamisel kasutatud vaatlusraamistik põhines HMI raamistikul, võimaldas see meil võrrelda õppimise ja õpetamise visioone riiklike standarditega.

Metoodika

Õpetajaid informeeriti eelnevalt vaatluse toimumise ajast. Et näha soovitatavaid õpetamisstrateegiaid, oli vaatlajale kätte antud õpetamise plaan¹ (vt lisa).

Vaatlus viidi läbi positiivses õhkkonnas. Oluliseks oli, et vaatlust ei nähtaks vastasseisu või arvustava situatsioonina.

Pärast vaatlust toimus õpetajaga suuline arutelu, mis dokumenteeriti. Hea kogemus identifitseeriti ja tõsteti dokumentatsioonis esile, et julgustada õpetajat jagama seda oma kolleegidega.

Nõrgad kohad leiti koostöös valdkonnas tugeva õpetajaga. Sel moel seati sisse vastastikune tugi ja enesehindamine toimus loodetavasti vastavalt normile.

Omandatud teadmised

Üldiselt võttis kogu koosseis tundide vaatlust kergelt ja toimus hea avatud uste poliitika. Õpetajatel oli hea meel vaadata teisi õpetamas, uusi strateegiaid välja arendamas ning neid klassis katsetamas.

Korraldati koolipersonali koosolekuid ja häid kogemusi jagati kogu õpetajaskonnaga. Need olid küll väga positiivsed, kuid jagati üldiselt vaid sessioonide ajal. Soovitud ühendusi välja ei arendatud. Ekspertiisi jagamise jätkuvat programmi peab hakkama ametlikult arvesse võtma „personaliõhtutel” (arenguveestlustel), kuigi lootsime mitteametlikku sisseseadmist.

Jätkame oma hindamisstrateegiatega ja hoiame kontakti Kay Livingstoniga, Aberdeeni Ülikoolist, kes aitab meil arendada enesehindamise kultuuri ja sisehindamise sidumist välishindamisega.

¹ mugandamine HMI dokumentatsiooni järgi.

Kontakt

Trisha McCurrach
Acting Depute Head
Wallace Hall Academy
Thornhill

Dumfries
DG3 5DS
Tel/Fax +44 1848 330294
e-mail: trisham@alv.dumgal.org.uk

Euroopa Liidu Comenius 1 Kooliarengu Projekt RISQ (*Room for Innovation, Self-Evaluation and Quality* (ruum uuenduseks, enesehindamiseks ja kvaliteediks))

Iseseisev õppimine kolmandas ja neljandas klassis

1. osa

Projekti peamisteks eesmärkideks oli uurida, kuidas mõjutab ja täiustab ringmudeliõpe õpilaste motivatsioonitaset, õppimisprotsesse ja testimisvorme.

Meie kooli kolmandad ja neljandad klassid võtsid osa projektist, mis teostati järgmistes õppeainetes: inglise keel, ajalugu, geograafia ja itaalia keel. Aasta lõpus läbi viidud interdistsiplinaarne töö sisaldas (3. klassid) erinevaid teemasid, mis valmistasid õpilasi ette lüüriliseks elamiseks. Vahendid, mida projekti hindamiseks kasutasime, olid *DISK* ja intervjuu. Aasta lõpus intervjueriti õpilasi testimismeetodite kasutamisoskuse osas.

Projekti eesmärk

- Tuvastada, kas õpilased võtsid ringmudeli õppimise situatsioonis rohkem personaalset vastutust õppeprotsessis, kas nad olid rohkem motiveeritud ja saavutasid paremaid tulemusi.
- Selgitada, kas nii õpilaste kui ka õpetajate motivatsiooni saab adekvaatsete testimismeetoditega suurendada.

Projekti protsess

- Kasutades „*DISK*“i, küsiti järgmisi küsimusi:
 1. Kuidas tundub sulle klassi atmosfäär?
 2. Kas tunned end rohkem motiveerituna võrreldes tundidega, kui kasutati traditsioonilisi õpetamismeetodeid?
 3. Kas oled testideks ja eksamiteks ette valmistatud?
 4. Kuidas sulle tundub sinu personaalne õppeprogress? (sisu ja tehnika)

Esimese hindamisosa tulemused (*DISK*)

Analüüsides mooduleid koos ettevalmistusstruktuuride ja sisuga, leidsime, et hindamise nõrgad tulemused tulenesid selgelt asjaolust, et peamised ringmooduli õppimise põhimõtted polnud kinnitatud.

Näiteks:

- ülesanded olid liiga pikad;
- puudus meetodite mitmekesisus;
- monotoonsete teemad;
- liiga vähe valikuid põhjendustes ja segmentide osas;
- tekstid olid liiga rasked ja pikad;
- puudus võimalus parandada.

Õpilased tundsid end materjali ülekoormatuse tõttu väga häirituna. Teisalt ainetes, kus ülesanded olid hästi ette valmistatud (nt toetudes ringmudeli õppele), näitasid tulemused motivatsiooni kasvu ja õppimise progressi. Kooliaasta lõpus saadi tagasisidet õpilastelt, kes projektis osalesid, testimismeetodite kohta, mida ringmudeli õppes rakendati.

Esitati järgmisi küsimusi:

1. Kas ringmudeli õpetamismeetodid on traditsioonilisi testimismeetodeid muutnud?
2. Kui on, siis mil moel?
3. Mida sa sellest arvad?

Intervjuude tulemused näitasid, et uued õpetamismeetodid nõuavad uusi testimisvorme. Kui

õpilased töötavad eriülesannete ja -teemadega, ei saa hindamine põhineda identsetel ülesannetel kõigi õpilaste jaoks.

Portfolio hindamine

2. osa

Portfoliod tunduvad olevat alternatiiviks testidele ja ülesannetele. Kriteeriumid, mille põhjal *Portfolio* sisu selekteeritakse ja hinnatakse, peavad olema selged nii õpetajale kui ka õpilasele ning seda peaks arutama kogu klassiga protsessi algul.

Meie hindamiskriteeriumid olid:

- A) Keel: grammatika (lauseõpetus ja õigekiri)
- B) Sisu
- C) Struktuur
- D) Areng – progress – enesepeegeldus
- E) Korraldus: täpsus, selgus jne

Eelnevalt fikseeriti selgelt komponentide kaalumise. *Portfolio* idee osutus väga edukaks õpilaste töö hindamise vahendiks. On väga vajalik, et õpilased väärtustaksid oma vigadest õppimist kui olulist õppeprotsessi osa. Teisest küljest peavad õpetajad mõistma, et *portfoliote* hindamine on raske ja aeganõudev töö.

OLE – Tunnid

3. osa

Ringmudeli õppe kogemuse tõttu olime alid kohtuma kolleegidega teistest koolidest, kes tutvustasid teisi iseseisva õppimise vorme. Otsustasime esitleda sarnast süsteemi, mida nimetame OLE-tunnid (= *open learning lessons* (avatud õppetunnid)).

Eelduseks nagu ka ringmudeli õppemeetodi puhul, on õpilaste võime planeerida iseenda õppekursust ja valida sobivaid õpistiile.

Psühholoogiline ettevalmistus selliste õpilaste jaoks tähendab positiivse hoiaku kujundamist õppimisse ja valmidust töötada endaga isegi siis, kui õpetaja ei käitu nagu „drilli-meister“. Mõned meie kooli õpetajad nõustusid pakkuma (umbes 30% tundidest) iseseisvaid õppimisfaase. See tähendab, et erinevatest ainetest määrati üks tund nädalas OLE-klassi tunniplaani.

Õpilased saavad OLE-tundide ajal töötada erinevate ülesannetega, mida õpetaja on ette valmistanud. Põhimõtteliselt saavad õpilased oma aega kulutada mistahes neile meeldivale ainele, nii kaua kui see toimub OLE-tunni ajal. Nad saavad sõltuvalt ülesannetest töötada iseseisvalt, paaris või gruppides, klassis, spetsiaalses OLE-ruumis või vajadusel arvutiklassis. Õpetaja kohustuseks on juhendada õpilasi. Alati peaks olema saadaval ka teine õpetaja, kuna õpilastel on luba kasutada erinevaid ruume.

Teise semestri alguses anti õpilastele võimalus oma kogemusi hinnata. Esimese osa hindamisvahendiks oli „*DISK*“. Eesmärgiks oli leida, kas õpilasi motiveeriti rohkem ja kas nad saavutasid üldiselt paremaid tulemusi, näiteks kõikides ainetes. Hindamise teises osas koostati iga aine kohta küsimustik ning protsess tervikuna oli keerukam.

Hindamise esimese osa tulemused olid kehvad. Järgnenud arutelu õpilastega näitas, et nende soov muutuste järele ühes või kahes aines oli nii tugev, et see mõjutas kogu hindamist. Hindamise teise osa tulemused olid väga head, peale kahe aine, mida muudeti vastavalt õpilaste soovile.

Kooli keskkonna foto-dokumentatsioon

4. osa

Meie programmi algul moodustati viis gruppi. (1. grupp: juhatus; 2. grupp: sekretärid ja majahoidjad; 3. grupp: õpilased; 4. grupp: lapsevanemad; 5. grupp: õpetajad).

Grupidelt oodati fotosid, mis näitaksid positiivseid ja negatiivseid aspekte kooli keskkonnas ja korralduses. Sihiks oli otsida, mis on koolis hästi või halvasti korraldatud ning leida valdkonnad, mida saaks täiustada. Iga grupp pidi valima viis positiivset ja viis negatiivset pilti erinevatest situatsioonidest.

Lõpuks pidi fotosid kommenteerima. Individuaalsete gruppide tulemused koondati ja esitati 2003. aasta märtsis lastevanemate koosolekul. Neid esitleti ka aprilli lõpus Avatud Ruumi Konverentsil Viinis. Erinevad grupid kohtusid viimast korda mais parandusettepanekute arutelul. Kõiki pilte ja kommentaare näidati ekraanil.

Kaamera kasutamise idee, illustreerimaks positiivseid ja negatiivseid aspekte meie koolis, oli väga efektiivne. Lihtne oli leida osalejaid ja foto-dokumentatsiooni koostamisel ei olnud liiga palju tööd. Fotodele lisati lühikesed selgitused, sest huvi näituse vastu oli arvestatav.

Grupijuhid olid hindamisprojekti tulemustega rahul ja kasutades andmetekogu, võeti tarvitusele mõned täiustamismeetmed. Probleemid, mis projekti käigus tekkisid, olid tingitud mõnede kolleegide vähesest huvist ja vastutuse puudumisest asjade ja situatsioonide muutmiseks ning täiustamiseks.

Kontakt

Gisela Angerer, Corrie Smid Cuel, Alexander Plattner, Carmen Steiner
Realgymnasium und Handelsoberschule
St. Margarethenstrabe 10
I-39049 STERZING (BZ)
e-mail: rg.sterzing@schule.suedtirol.it

Regioonipõhised näited

Kuidas seada sisse koolipõhist hindamist – projekt väliste konsultantidega

Teema

Hesseni Pedagoogilise Instituudi (HeLP) projekt „Koolipõhine hindamine“ andis üheksa Hesseni kooli jaoks organisatoorse raamistiku hindamise teostamiseks 2001. – 2004. aastani. Tugi, mida andsid koolidele HeLP-i nõustajad koolipõhise hindamise arenguprotsessis, oli keskse tähtsusega. Projekti eesmärgiks oli konkreetsete kogemuste kogumine koolipõhisest hindamisest, võttes arvesse nii kooli kogemust kui ka välist hindamist. Taolisi kogemusi vajatakse, sest süstemaatiline hindamine ja kooliprogrammi spetsiifiliste ettevõtmiste hindamine on koolile kohustuslikud. Taolised hindamised on kontrollimisvahendite asemel ja võimaldavad uurida, kui kaugele on eesmärkide täitmisega jõutud. Peab märkima, et Hessenis on sisehindamise kogemuste puudus nii kvaliteedi hindamisel kui ka kvaliteedi arendamise hindamisel.

Hindamise eesmärk

- Projektijuhtidele informatsioon Hessenis toimuva projekti „Koolipõhine hindamine“ juhtimisest;
- uuring nõustamisest ja hindamiskogemustest projektikoolides;
- lõplik aruanne, mis tõstab esile kõige olulisemad kogemused ja tulemused.

Lähenedamine hindamisele

Sisehindamine: kõik projektikoolid plaanisid omi hindamisprogramme, võtsid neid kasutusele ja hindasid oma tööd väliste nõustajatega.

Välishindamine: välishindaja uuris nõustamise arengut ja hindamiskogemusi projektikoolides.

Sünergia sise- ja välishindamise vahel: konverentside ajal, mis toimusid kaks korda aastas, esitasid projektikoolid oma uuendusi ja välishindaja kandis ette oma uuringu tulemused tagasiside vormis. Enesevaatlus ja tagasiside aitas edasist tööd struktureerida.

Tase

Projekt „Koolipõhine hindamine“ oli Hessenis toimuv programm, millest võttis osa üheksa kooli, kes olid koostöös Hesseni Pedagoogilise Instituudiga (HeLP).

Hindamismetoodika

Projektikoolid kasutasid hulgaliselt erinevaid meetodeid, sõltudes samas oma individuaalsetest programmidest: küsimustikud, auditid, tagasiside ja intervjuud.

Välishindaja uuris hindamisprogressi läbi intervjuude kooli juhtkondadega ja juht- või hindamisgruppidega.

Mida me õppisime?

- Kooli ja personali kohustus hinnata oma tööd läbi „sisemise“ lähenemise provotseerib sotsio-dünaamilisi protsesse/efekte (kartused, usaldamatus, segadus), mida ei saa lahendada hindamistehnika instruksioonidega.
- Enesehindamise kahekordne funktsioon: ühest küljest kontrolli ja aruandekohustus ja teisalt tagasiside, analüüs ning koolitegevuste peegeldus.
- Hindamisprogrammide läbiviimine nõuab palju energiat ja inimressursse. Juhul kui sisehindamine koolides ja klassiruumides saab kvaliteedi kindlustamise ning kvaliteedi hindamise integraalseks osaks, siis on vajalik igapäevane suurem pingutus ja uue tehnika olemasolu.

Mida me ette võtsime?

Tulemused ja protsessid on dokumenteeritud projekti *portfolios*¹, mis annab:

- Detailne kirjeldus HeLP-i projekti „Koolipõhine hindamine“ tingimustest, struktuuridest ja kogemustest;
- kõikide projektis osalenute enesehindamine;
- väline inventuur eesmärgiga alatada dialoog enesepeegeldamise rakendamise kohta koolitöös.

Kontakt

Wolfgang Höhner

Institut für Qualitätsentwicklung, Hessen

e-mail: w.hoehner@iq.hessen.de

web: www.iq.hessen.de

¹ vaata lisa

Kohalik kooli hindamine – Hämeenlinna, Soome

Teema

Meie hea kogemuse näide on seotud kohalike koolide hindamismudeliga. Vastavalt Soome valitsuse avaldustele kohalikud haridusvõimud vastutavad hariduse hindamise eest.

Hämeenlinna koolide hindamismudel põhineb õpitulemustel, õpilaste heaolul, kooli tõhususel, personali heaolul ja kooli omaalgatusel.

Kord aastas kohalik haridusjuhtkond annab välja järgneva semestri hindamise eesmärgi direktiivi.

Hindamise eesmärk

Hindamise sihiks on toetada meie koole hindamistegevuste arendamisel ja kooli kvaliteedi tagamisel.

Hämeenlinna koolide hindamiseesmärgiks ei ole koolidest edetabelite koostamine, vaid hindamiskultuuri väljaarendamine.

Viimati oli hindamise sihiks koostöö kogukonnas tervikuna, sealhulgas koostöö koolides ja koolide vahel ning koolide ja kodude vahel.

Eesmärgiks oli välja töötada küsimustik, mis põhineks koostööl. Küsimustiku väljatöötamine kujunes oodatust raskemaks. Alates esimesest arutelust kohaliku haridusgrupiga mõistsime, et koostöö ja kogukonna mõisted on nii ebamäärased, et peame võtma aega mõistete sisu ja tähenduse arusaamiseks ning selgitamiseks. Koolide edendamise eesmärgil pidime leidma meetodi, kuidas saaksid koolid osaleda nende ideede arenguprotsessis.

Palusime koolidel kirjeldada, kuidas nad tõlgendavad mõisteid. Saime vastuseid ka koristajatelt, köögipersonalilt ja lastevanematelt. Andmed analüüsiti õpetajate haridusinstituudi kaasabil.

Analüüsile tuginedes kavandasime küsimustiku, hindamaks, mida personal, õpilased, lapsevanemad ja meie partnerid koostöötasemest mõtlesid ning kas nad jäid koostööga rahule. Esimene faas toimus novembris 2004. aastal.

Lähenemine hindamisele

Lähenemine hindamisele on nii sisene kui ka väline. Iga kool analüüsib oma tulemusi, seega on nad võimelised endi tulemusi teiste koolidega ses valdkonnas võrdlema.

Saame võrrelda lähenemist mudelile, mille arendas välja John MacBeath. Talle tuginedes vajame hindamist, mis viiakse läbi kooli- ja klassipõhiselt ning hindamist riiklikul ja rahvusvahelisel tasemel. Hindamise eesmärk on olnud:

1. teadmiste perspektiiv – selgitada, mida peetakse koolis oluliseks;
2. arenguperspektiiv – tugevdada koolide võimet enesehindamisel ja koolitöö parendamisel.

Mida õppisime?

Tähtsaim, mida õppisime, oli avastus, et tänast nõutavat koolihindamist arvestatakse liiga palju. Koolid on kurnatud ja pole hindamisega rahul. Hindamiseks vajalike heade andmete saamiseks peame olema eriti delikaatsed ja kuulama, mis on koolidel öelda ja motiveerima neid kasutama hindamise eriliike.

Meie hindamine on kahefaasiline. Usume, et sel viisil saab kooli personal end nõutavaga kurssi viia. Hindamine saab õpetajate, õpilaste ja lastevanemate mõtteviisi osaks. See pole vaid küsimustik, mis unustatakse pärast täitmist.

Kombineerides kohaliku hindamist välishindamisega, mida on viinud läbi teised koolid või organisatsioonid, saame ligipääsu andmetele, mis peegeldavad kogemuste laiemat mitmekesisust. Trianguleerides andmete erinevaid liike, oleme võimelised tuvastama, mis on tõesti oluline ja muudab kooli. Võtmepunktiks on süntees.

Mis on kavandatud järgmiseks?

2006. aastal toimub järgmine faas õppimis- ja õpetamismeetodite hindamiseks ning õpilaste ja lastevanemate rahulolu tuvastamiseks seoses meetodite paindliku kasutamisega ja individuaalsuse arvestamisega. 2007. aastal loodame hinnata multiprofessionaalset koostööd individuaalõppe toetamiseks.

Tagades taolise hindamise katkematus, saab koolihindamisest harjumus ja tugevam protsess kooliarengus kui pelgalt kooli edetabelikoha saavutamine.

Kontakt

Kirsti Maensivu

Hämeenlinnan opetusvirasto

Haridusosakond, Hämeenlinna

e-mail: kirsti.maensivu@hameenlinna

SEQuALS – Hindamise võrgustik

Lühike sisukokkuvõte

Maakondlik kooli iseseisvuse seadus nr 12, mis anti välja 2000. aasta juunis, väidab, et iga kool peaks hindama oma asutuse arenguplaani eesmärkide täitmist. Koolide toetamiseks sisehindamise algatamisel on kujundatud maakondlik võrgustik, kus sai vahetada ideid, kogemusi, projekte jne. Juhtõpetajate grupid, lisaks 2 – 3 õpetajat igast koolist, kohtuvad regulaarselt heade kogemuste vahetamiseks, puuduste üle arutlemiseks, hindamisprotsesside väljatöötamiseks jne.¹

Samal ajal annab seadus välja juhiseid välishindamiseks. Maakondlik haridusjuhtkond on töötanud välja „Kvaliteedi kontseptsiooni“, mille põhjal Iseseisev Hindamisagentuur hindab koole. Peab märkima, et sisehindamine mängib välishindamise kontseptsioonis olulist rolli.

Hindamise eesmärk

Võrgustiku peamine eesmärk on pakkuda koolidele foorum, kus on võimalik õppida üksteiselt ja koos ning jagada kogemusi. Iga kooli arenguplaan on sisehindamise aluseks. Eraldi pole koostatud protseduuri/vahendit, kuid võrgustiku liikmete jagatud kogemused on kasulikud strateegiate koordineerimiseks ja väljatöötamiseks, protseduuride üle arutamiseks, üksteise assisteerimiseks jne.

Lähenedamine hindamisele: sisene/väline? Kas on olemas sünergia sise- ja välishindamise vahel?

Seni on hindamisvõrgustiku liikmed peamiselt jaganud oma kogemusi sisehindamise valdkonnas. Mõned koolid on osalenud riiklikes testides (INVALSI) ja tutvustanud omi kogemusi võrgustikus.

Võrgustiku teemad võivad nihkuda seoses Hindamisagentuuri prioriteetidega ja välishindamise valdkonnas läbiviidavate tegevustega. Lisaks peavad koolid üksteisega jagama välishindamise aruannete tagasisidet.

Välishindamise kontseptsioon rõhutab sisehindamise väärtust – välishindamine kahaneb proportsionaalselt sisehindamise kvaliteedi ja mahu suurenemisega.

Hindamise meetodika

Viimase nelja-viie aasta jooksul on koolid hinnanud kvaliteeti tagavaid valdkondi laias ulatuses. Näiteks: õpetamine ja õppimine, organisatsioon, vahendid, suhted osapooltega, tulemused (koolist lahkujad), kooli vaimsus ja mikrokliima, juhtimine, personali professionaalsus jne.

Hindamises on ulatuslikult rakendatud erinevaid meetodeid ja kasutatud erinevaid lähenemisi, välja on töötatud mitmeid vahendeid. Koolid on eksperimenteerinud küsimustikega, õppepäevikutega, dokumentide analüüsiga, vaatlustega, paljude loominguliste ideedega jne.

Mida õppisime?

2004/2005. õppeaastal on võrgustikus 51 kooli (s.o. 60% kõikidest koolidest). Hoolimata faktist, et koolide arenguplaanid ei erine üksteisest palju, mõistsid osalejad prioriteetide ja oma meetodite ja meetmete väljatöötamise tähtsust. Mõisteti, et kogemust ei saa üle kanda üks-ühele. Siiski ei pea kool alustama uut moodi või uuesti välja mõtlema protseduuri, mis on juba paigas. Et arvestada teiste koolide kogemusi, on kerged kohandamised vajalikud. Võrgustiku koosviibimistel on tihti tõstatatud uusi ideid, uusi protsesse ja esile toonud uusi perspektiive.

¹ Võrgustik on Comenius 3.1 Action SEQuALS'i – Supporting Evaluation of quality and Learning of Schools, 2000 – 2003 (Toetades kvaliteedi hindamist ja koolide õppimist) toode.

Viimase viie aasta jooksul on Lõuna-Tirol'i koolid kohustatud läbi viima enesehindamist. Mõned on teinud seda meelsamini kui teised, mõned süsteemselt ja mõned on alles alguses. Enesehindamise projektide planeerimise ja läbiviimise õppimine võtab aega. Kohalikud koolivõimud organiseerivad täienduskursuseid, võimaldades juhtõpetajatele ja õpetajatele vajalike oskuste omandamist. Koole toetatakse vajadusel pedagoogiliste konsultantidega. Pedagoogiline Instituut ja regionaalsed koolivõimud pakuvad nõustamist tasuta teenusena. Välishindamine hakkab muutuma rohkem prominentsemaks. Kombineerides kahte lähenemisviisi hindamisele (sise- ja välishindamist) on üliolulises punktiks sünergia kujunemine. Sünergia tooks kõigile (õpilastele, õpetajatele, lastevanematele, juhtkonnale, personalile, osapooltele) protsessis osalenutele kasu.

Kontakt

Ferdinand Patscheider

Pädagogisches Institut für die deutsche Sprachgruppe

e-mail: ferdinand.patscheider@schule.suedtirol.it

<http://www.schule.suedtirol.it/pi/>

Eestvedamise projekt – treenimine muutuseks

Sissejuhatus

Projekti aluseks on arendada „koolituse õhkkond“ hariduspiirkonnas, tagamaks õppimise ja õpetamise täiustamine ning kõikide tasemete juhtimisvõime arendamine.

Järgnevad tsitaadid on võetud projektiplaanist, mis esitati Šotimaa hariduse juhtorganitele 1. märtsil 2006. aastal.

- „Niisiis on eesmärk arendada koolitust, mis kinnistab spetsiifilist õppimist ja õpetamisalgatusi, toetab klassiruumi praktikat, soodustab professionaalset arengut ja kasvatab juhtide võimekust eestvedamisel”
- „Projekti eesmärkidest“
„Eestvedamise täiustamine õpetajate ja juhtkonna oskuste arengu kaudu.“
„Õppiva kogukonna areng Moray piirkonnas läbi „koolituse õhkkonna“.“
- „Tulemuste ja kasutegurite kokkuvõttest“
„See lähenemine täiustab kaasatud personali eestvedamise oskusi ja arendab eestvedamise kasvavat sagedust nimetatud koolides.“

Järgnevad tsitaadid asetavad arengu riiklikku konteksti.

- „...koolijuhid jagavad eestvedamist, koostavad meeskondi ja töötavad ühiselt...“
(Ambitsioonikad, Suurepärased Koolid – koolijuhid ametistandard – november 2005)
- „Palgata kolleeg, kel on oskus ja huvi täita koolitaja rolli.“
(Saavutades koolijuhid ametistandardi – Kindlustades valiku ja alternatiivid. Konsultatsiooni dokument – veebruar 2006).

Näeme projektis potentsiaali tagada transformatsioonilist muutust meie koolides ja Moray nõukogu juhtkonna töös. See on osa meie üldisest juhtimise arengust ja arvatakse, et kõrgekvaliteediline efektiivne juhtimine peegeldab lõppkokkuvõttes endassesüüvimise kvaliteeti ja dialoogi, mis toimub organisatsioonisiselt kõigil tasemetel. Kuna korralduslikku kultuuri mõjutab oluliselt keel, mida inimesed suhtlemiseks kasutavad, siis kultuurilist muutust saab kindlaks teha nihke olemasoluga neis dialoogides. Nihe toimub, nähes koolituses potentsiaalselt võimsat vahendit dialoogi kvaliteedi ja enesepeegelduse täiustamises, eestvedamisvõime arendamises ja lõppkokkuvõttes meie korraldusliku kultuuri muundamises läbi „koolituse õhkkonna“. Kuigi projekt on esialgselt suunatud kaheteistkümnemele koolitajale kuues koolis, on eesmärgiks kõikides meie koolides kasutada järjepidevalt koolitust õppimise, õpetamise ja eestvedamisvõimete täiustamiseks.

Areng on tasakaalus riiklike õppimise ja õpetamise arengutega, kuna võtame arvesse, et oskused, mida õpetajad kasutavad õpilaste ja noorte inimeste õpetamisel, võivad olla vastastikusel toimel ja dialoogis kolleegidega võimsaks vahendiks. Lisaks ühildub projekt hästi kaalutletud ja õigustatud õpetajate visiooniga – õpetajad on võimelised ja innukad juhtima oma tööd ja arengu olulisi aspekte. Lõpuks sobib projekt perfektselt meie uue missiooni lausungiga „õppida, et elada, elada, et õppida“ ja seepärast ootame, et see soodustab haridusteenuste arenevat kultuuri Moray's.

Esiolulised sammud

Esioluliseks kaasalöömiseks projektis valisime kuus kooli. Seejärel valis iga kool kaks töötajat, keda hakatakse koolitama kui esimest koolitajate rühma. Koolitajaid õpetati kaks päeva nagu ka nende kolleegid, nii et nad oleksid teadlikud üldistest põhimõtetest ja koolitamisstrateegiatest.

Hindamise eesmärgid

Taolises projektis on määrava tähtsusega valdkond, mille arengut võiks tulevikus hinnata. Nimelt otsime hindamiseks:

- koolitamispraktika arendamist;
- koolitamise võtmeoskusi, mis praktikat muudaksid;
- mõju kolleegide professionaalsele arengule;
- mõju koolidele, kes arendavad „koolitamise õhkkonda“.

Lähenemine hindamisele

Esialgse hindamise toetamiseks on Moray nõukogu personal välja arendanud enesehindamise kontrollnimikirja, mis on kavandatud kasutamiseks koolitajatele eneserefleksiooniks. Vahendit saab kasutada ka teistega peetud dialoogi osana. Koolitajatel palutakse alles hoida õppimise päevik, mis aitab kujundada eneserefleksiooni protsesse ja soodustab arenemist.

Projekti raames oleme sepistanud seoseid projektiga Šoti Õpetajad Uueks Ajastuks (*Scottish Teachers for a New Era (STNE)*) – arendusprojekt, mis põhineb Aberdeeni Ülikoolil ja on rahastatud Aberdeeni Ülikooli, Šoti hariduse juhtorgani ja *Hunter*'i Sihtasutuse poolt. STNE arendab ja uurib uut mudelit õpetajate hindamiseks, kus õpetajate koolitajad, õpilased, õpetajad, lapsevanemad, professionaalid kohalikest omavalitsustest ja riiklikest agentuuridest töötavad koos ideede ja kogemuste jagamiseks, teevad kaasa uuringutegevustes ja avastavad uusi lähenemisi õppimisele ja õpetamisele. Nende töö ja meie projekti toetamiseks on STNE välja pakkunud küsimustikuvormis hindamisvahendi, mida kasutab meie esialgne koolitusrühm. Et hinnata mõju arengule, võtab STNE ette hindamise koos teise meie personali grupiga, keda koolid kirjeldavad kui mentoreid. Need töötajad pole ekstra hindamisrolli jaoks koolitatud.

Planeerime märkimisväärselt rõhutada jätkuvat dialoogi koolitajatega ning projekti ja vormi hindamiseks ning selle arengu juhendamiseks. Dialoog uurijatega STNE-st tõstab esile ja tagab regulaarse sisemise mõju ning perspektiivi.

Lõpetuseks

Arengu täiustamisel projekti käigus on meie eesmärgiks sise- ja välishindamise protsess ühendada ning tagada viimistletud tõendid muutustest ja mõjust. Tegemist on jätkuprotsessiga, mis põhineb meie uskumistel, et sise- ja välishindamised annavad erinevaid, kuid komplementaarseid arenguvõimalusi, mis lõppkokkuvõttes annavad tõendite rikkuse, mida ei saaks toota isoleeritud sisehindamine ja välishindamine. Kui oleks tagatud meie koolipersonali ja meie STNE-partnerite pühendumus, oleksime tugevas positsioonis sünergia demonstreerimiseks sise- ja välishindamise vahel.

Kontakt

Mr George M Sinclair (*Head of Educational Development Services*)

Moray Council
Educational Services
Council Offices
High Street
Elgin
Moray
IV30 1BX
tel: (01343) 563519
e-mail: george.sinclair@moray.gov.uk

Riigipõhised näited

Õpitulemuste välishindamine

Teema

Õpitulemuste välishindamist viib läbi Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus (edaspidi REKK). Riiklikult standardiseeritud testid toimuvad kolmanda klassi lõpus (emakeelest ja matemaatikast) ning kuuenda klassi lõpus (emakeelest, matemaatikast ja lisaks ühest aineist, millest antakse õpilastele teada märtsis). Põhikooli programmi lõpus on kolm lõpueksamit (eesti või vene keelest, sõltudes koolist; matemaatikast ja sõltuvalt õpilase soovist kas võõrkeelest, bioloogiast, keemiast, füüsikast, geograafiast või ajaloost).

Keskooli lõpus on riigieksamid. Õpilased teevad viis eksamit, vähemalt kolm nendest peavad olema riigieksamid. Riigieksam emakeelest (eesti või vene keel) on kohustuslik kõikidele keskkooli lõpetajatele.

Hindamise eesmärk

Hindamise eesmärgid on järgnevad:

- kindlustada õppimis-, õpetamisprotsesside efektiivsusest ülevaade;
- garanteerida erinevate koolide õpitulemuste võrreldavus;
- hinnata riiklikus õppekavas kehtestatud õpitulemuste saavutamist.

Lähenedamine hindamisele

Tegemist on välishindamisega. Riigivõimud saavad teavet õpilaste tulemustest kogu riigis. Lisaks saavad koolid ja õpetajad kasutada informatsiooni tagasisidemena nende õpetamise ja õppimise protsessist. Samuti saavad koolid võrrelda omi tulemusi teiste koolide tulemustega.

Tase

Õpitulemuste välishindamine hõlmab kõiki tasemeid – kool/maakondlik/riiklik. Esimeseks on riiklik tasand, seejärel maakondlik ja kohaliku omavalitsuse tasand ning lõpuks saavad koolid asjassepuutuva informatsiooni.

Hindamise meetodika

Teste, mida REKK on koostanud, kasutatakse õpitulemuste välishindamiseks. Riiklikult standardiseeritud testid ja põhikooli lõpueksamid hinnatakse koolisisesele. Kõik koolid, kes on valimisse valitud, peavad saatma oma hinnatud riiklikult standardiseeritud testid tagasi REKKi. Lisaks saadavad igal aastal kindel arv koole oma hinnatud põhikooli lõpueksamid tagasi REKKi.

Välishindajad hindavad riigieksamid.

REKK analüüsib riiklikult standardiseeritud testide sisu ja tulemusi, põhikooli lõpueksameid ja riigieksameid.

Mida õppisime?

Oleme õppinud, et:

- riiklikult standardiseeritud testid ja riigieksamid on ainult üheks hariduse kvaliteedi indikaatoriks. Lisaks vajatakse ka tulemusi välis- ja sisehindamisest koolides.
- Kuna riigieksamid kombineeritakse koos sisseastumiseksamitega kõrgkoolidesse, on eksami tulemustel väga suur mõju õpilase tulevikule. Oleme õppinud, et eksamite struktuuri muutusi peab planeerima vähemalt kolm aastat ette, sest noored inimesed, kes astuvad gümnaasiumi, peavad teadma nõudeid kooli lõpetamisel.
- Eksami vorm mõjutab õpetamise sisu. Võõrkeele eksamid koosnevad kahest erinevast osast: suuline ja kirjalik. Selle tulemusena on õpetajad hakanud pöörama rohkem tähelepanu kuulamis- ja rääkimisoskuste arendamisele. Eesti ja vene keele eksami (s.o. emakeele eksami) vormiks on kirjand, kus õpilased peavad kirjutama pika arutleva teksti. Sellise eksamivormi kasutamisel on paraku üks

negatiivne aspekt. Õppekavas rõhutatakse funktsionaalse lugemise ja suuliste eneseväljendusoskuste arendamist. Kasutatava eksamivormi tõttu jäetakse sageli tähelepanuta just nende oskuste kujundamine.

- Õpitulemuste välishindamise kaudu on õpetajaid õpetatud koostama ja hindama teste.
- Õpetajad peavad oluliseks lugeda REKKi koostatud õpitulemuste analüüsi.

Mida on ette võetud?

- Oleme välja andnud mitmeid trükiseid, mis informeerivad õpilasi ja õpetajaid õpitulemuste välishindamise süsteemist.
- Eksamite protsess on standardiseeritud – testid on usaldusväärsed ja tulemused võrreldavad erinevate aastatega. Oleme teinud eksamite korralduse võimalikult kasutajasõbralikuks (nt elektrooniline registreerimine, tulemuste teavitamine kodanikuportaalil, hindamise detailsed instruktsioonid ja riiklikult standardiseeritud testide ning eksamite korraldused, välishindamise instruktsioonid jne).
- Arvesse on võetud erivajadustega laste vajadused (nt pikem aeg eksamiks, eraldi ruum, võimalus teha test arvutis jne).
- Riiklikult standardiseeritud testide, eksamite ja välishindamise töö tulemused analüüsitakse. Analüüsitakse ka tagasisidet õpetajatelt ja nende ettepanekuid on võetud arvesse.
- Oleme töötanud ideega, et õpitulemuste välishindamine võiks saada õppeprotsessi loomulikuks osaks, mitte eraldiseisvaks eesmärgiks.

Kontakt

Janar Holm

Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus

e-mail: info@ekk.edu.ee

web: www.ekk.edu.ee

Portugali Haridusinspektuuri panus kooli enesehindamise täiustamises

Koolid näevad inspektorite rolli sarnaselt – inspektorid on ranged ja nõudlikud. Sellest hoolimata on inspektorid kompetentsed välishindamise läbiviimiseks. Sageli on inspektorid kooli oodatud, kuna nad kiirendavad arengut.

Viimaste aastate jooksul on Portugali Haridusinspektuur (IGE) algatanud kolm tegevust, mida nõutakse kooli enesehindamise edendamiseks:

- koolide integreeritud hindamine (IES);
- kooli enesehindamisele hinnangu andmine (ASSEv);
- õpilaste tulemuste andmebaas.

Koolide integreeritud hindamine (IES)

IES-l on neli analüüsi taset: korraldus ja juhtkond; õpilaste saavutused (tulemuste tase); kooli mikrokliima; haridus, õppimine ja õpetamine (klassi aktiivsus, õpilaste hindamine ja tugiteenused). Kolmeks peaesmärgiks seati:

- välja tuua kooli töö tugevad ja nõrgad küljed, seega aidata koolil end hinnata;
- anda ülevaade haridussüsteemi toimimisest;
- julgustada koole välja arendama enesehindamise protsesse.

Inspektoreid, kes osalesid IES-s, toetati kolme käsiraamatu komplektiga – käsiraamatud protseduuridest, hariduse juhtimisest ja korraldusest ning õppimisest ja õpetamisest. Käsiraamatud jagati koolidesse, informeerides koole hindamise fookusest ja kriteeriumitest. Käsiraamatute abil oli koolil võimalik välja kujundada oma hindamissüsteem.

Koolide integreeritud hindamisest võib esile tõsta viis tahku:

- viljakas vastastikune mõju inspektorite ja kooli personali vahel,
- innovatiivse hindamise fookus (peamiselt õppimise ja õpetamise analüüsi tasemel),
- klassi vaatlemine,
- läbipaistvus ja avatus,
- materjalide jagamine.

Kooli enesehindamisele hinnangu andmine (ASSEv)

ASSEv kavandati ja rakendati erinevas kontekstis. Kooli enesehindamine sai kohustuslikuks ja see peaks hõlmama nelja valdkonda:

- arenguplaanide teostamise määr,
- planeeritud tegevuste täitmine,
- õpilaste saavutused,
- vastastikune mõju kooli ja ühiskonna vahel.

Tegevus järgnes kohe ESSE projektile – Efekttiivne kooli enesehindamine, mille arendas välja Rahvusvaheline Inspektorite Assotsiatsioon (juhtivad küsimused, kvaliteedi indikaatorid ja meetodika).

Teisest küljest üks ASSEv-i peamistest põhimõtetest – aktsepteerida enesehindamise algatuste mitmekesisust ja kindlustada raamistik enesehindamise praktikate kogumiseks – imporditi EL finantseeritud projektist SEQuALS. Kogemused, mis saadi Koolide Integreeritud Hindamisega, olid peamiselt seotud meetodikaga. Ülevaade kooli enesehindamisest moodustas osa ASSEv-st. ASSEv oletas, et koolid on sageli välja arendanud enesehindamise, mis on olnud juhuslik ja vastab vaid spetsiaalsetele vajadustele. Tihti polnud koolid teadlikud, et tegelikult ongi tegu enesehindamisega.

ASSEv kavand peaks saavutama neli eesmärki: identifitseerida olemasolev enesehindamise protsess, edendada enese küsitlemist, soodustada parendamisele suunatud kultuuri, leida välise toe võimalusi.

Enesehindamise efektiivsust mõõdetakse neljas valdkonnas: visioon ja strateegia, enesehindamine ja ressursside parendamine, enesehindamine ja võtmeprotsesside täiustamine, enesehindamine ja mõju tulemustele.

Kaheliikmeline inspektorite meeskond töötab välja hinnangu andmise rohkem kui kümne päevaga. Lähenemine põhineb intervjuudel. Vestluse eesmärgiks on tõendada omi seisukohti. Inspektorid hindavad kooli enesehindamise kvaliteeti üheksa indikaatori valdkonnas, mis põhinevad õppekaval ja on välja antud neljatasemelisel skaalal. Samaaegselt koguvad nad tegelikke enesehindamise kogemusi, mida toetab SEQuALS'i raamistik, heade praktikate esitlemiseks.

Tõstaksin esile viis aspekti hindamistegevusest:

- inspektorite teadlikkus, et kool on teostanud enesehindamist;
- inspektorid õpivad erinevatest kogemustest;
- edasiviiv vastastikune mõju inspektorite ja kooli vahel;
- kogu protsessi läbipaistvus ja avatus;
- materjalide jagamine.

Õpilaste soorituste andmebaas (DSP)

DSP kavandati eesmärgiga võimaldada koolidel individuaalselt võrrelda end teiste koolidega (õpilaste tulemused) ja koolidega, mis asuvad samas vallas ja on sarnase „Kooliarengu indeksiga“.

IGE veebileheküljel on andmebaas kättesaadav ja sisaldab koolidele vahendite komplekti. Eesmärgiks on, et koolid kasutaksid andmebaasi iseseisvalt ja et nad saaksid võrrelda end tõhususe ja efektiivsuse indikaatoritega.

Tõstaksin esile kolm aspekti, mis andmebaasi puudutavad:

- andmebaasi kasulikkus inspektoritele koolide külastamises;
- andmebaasi asjakohasus kooli sisemises endasse süüvimises;
- andmebaasi ligipääsetavus, kuna seda saab kasutada igal ajal ja igal kooliaastal.

Kontakt

Helder Guerreiro

Inspeccão- Geral da Educação, PT, Lisboa

e-mail: helder.guerreiro@ige.min-edu.pt

**PROJEKTPORTFOOLIO „KOOLISISENE HINDAMINE”,
AVALDAMATA KÄSIKIRI,
KVALITEEDIARENGU INSTITUUT
WIESBADEN 2005**

PEEGELDUSPROTSESS (5)

KROONIK

Algse ettekujutuse järgi pidi projektiga omandatama konkreetsed kogemused koolisisesest hindamisest kui arengut mõjutavast vahendist. Pidades ühelt poolt silmas tegelikku koolipraktikat ja teisalt väliseid nõuandeid, tegime ühele „kroonikule” ülesandeks võtta aluseks vestlused koolijuhtidega ja kooli projektigruppidega (juhtgrupid, arengugrupid, planeerimisgrupid) ning fikseerida omandatud kogemused. Koondada tulemused sellises vormis, mis võimaldaks projektikoosolekul neid tagasipeegeldusena kasutada.

Peatükk „Pegeldusprotsess” on liigendatud järgnevalt:

- Krooniku tagasiside projektikoolide hindamise seisust projekti alguses.
- Krooniku tagasiside projektikoolide hindamise seisust projekti toimumise ajal.
- Koolikonsultantide kokkuvõte projekti lõpus.

KROONIKU TAGASISIDE PROJEKTIKOOLOIDE HINDAMISE SEISUST PROJEKTI ALGUSES.

Minule kui kroonikule seati ülesandeks projekti „Koolisene hindamine” jooksul külastada projektikoole ja oma muljed ning järeldused lähteolukorrast aruandes kokku võtta ja ühel projektikoosolekul esitada. Eesmärgiks oli peegeldada hetkeolukorda ja edasise töö jaoks kasulik välja tuua.

Enne kui ma oma ütluste juurde tulen, tahan ma teid, kui oma koolide esindajaid, südamest tänada sõbraliku vastuvõtu, avameelsete vestluste ja lahke dokumentide loovutamise eest.

Seoses sisehindamisega ei ole selline suhtumine mitte mingil juhul iseenesestmõistetav, kuna jutt käib tundlikust valdkonnast ja keegi ei tea veel õieti, kuidas ülesannet (koolitöö kvaliteedi kontrollimine sisehindamise kaudu) formuleerida. Kõik on veel otsingutel.

Otsing tähendab, et tuleb endale aega võtta, rääkides iseendaga oma kogemustest ja tõlgendustest. Vaatamata, et asjaosalistel ja vastutajatel oli rohkem kui küllalt tegemist, hindamine õnnestus. Ikka ja jälle oli vestlustest kuulda, et meil on niigi palju tegemist ja nüüd tulevad veel kooliprogrammitöö ja hindamine juurde.

Järgneva analüüsi andmebaasiks on intervjuud neist esimestest vestlustest ja tähelepanekud senistest projektikoosolekutest.

Järgmistes ütlustes järgin ma punkte, mis minu vestlusi struktureerisid.

SISEHINDAMISE FUNKTSIOON JA MÕISTMINE PROJEKTIKOOLOIDES.

Sisehindamise abiga taotletakse järgnevaid eesmärke:

- parem õpetamine;
- kolleegiumi mõttevahetuse areng;
- kvalifitseeritud kommunikatsioon koolis;
- suurem rahulolu töökohal.

Kokkuvõtvalt – sisehindamisega peab kooli kvaliteet läbi konkreetsete näidete paranema ja käivitama kooli arengu. Igatahes ei ole siiani veel piisavalt selgitatud, mida üldse hinnata, kas kogu kooliprogrammi või ainult üksikuid arenguplaane koos muutunud koolitööga ja niinimetatud kooli argipäeva.

STRATEEGIA JA TÖÖSTRUKTUUR SISEHINDAMISEGA TEGELEMISEL KOOLIDE JUURES.

Hesseni Kultuuriministeeriumi kooliarenguplaanide „Kooliprogrammid ja hindamine” raames haaravad enamasti initsiatiivi koolijuhid. Reeglina saab juhtgrupp ülesandeks hindamiskavatsuste algatamise ja läbiviimise. Väitlusprotsessis kooli juhtkond ja kooli nõukogu *versus* juhtgrupid leiavad tähtsamad küsimused-vastused, eelkõige:

- Millist strateegiat järgitakse?
- Kes on vastutav?
- Millised hindamisplaanid välja valitakse?
- Millised ressursid on hindamisgrupi käsutuses?
- Kuidas kaasatakse lapsevanemad ja õpilased?
- Kas kaasatakse ka välised nõuandjad?
- Kuidas tehakse kokkuvõtte?
- Kuidas informeeritakse koolijärelevalvet?

Koolijärelevalve on üldjoontes visandanud kooliprogrammide ja hindamise arengu raamid. Kooli juhtkonna ja koolijärelevalve vahelisi suhteid iseloomustatakse enamasti probleemivabana ja koolijärelevalve ametnike kujutatakse nagu varemgi abivalmide ja heatahtlikena. Detailed ülesanded hindamiseks veel puuduvad ning keegi ei avalda koolidele survet.

Koolisisese hindamise lähtepunkt on kooliti erinev. Osalt on projektikoolid kogunud juba kogemusi teistest sisehindamisega seotud projektidest ja koolidest (*Euroopa koolid*, EU-pilootprojekt „Kvaliteedi hindamine koolis ja õpetuses”, 1997). *Euroopa koolides* oli hindamine algusest peale vaateväljas ja nad proovisid seda siduda abiprojektide tööülesannetega. Üks koolidest valis projekti hindamistegevusse sisenemisest, aga on oma tööga alguses. Kõikides koolides võtab tänaseni hindamistööst osa vaid väike osa kolleegiumist ja ilma väliste nõustajateta oleksid kolleegid ülekoormatud.

Kokkuvõtivatest konverentsidest ja istungitest informeeritakse ka kolleegiumi ja lapsevanemaid. Õpilased kaasatakse vaid erandjuhul. Mõnes projektikoolis omab hindamine erilist kaalu just kooliaasta lõpus, kui aasta saavutuste üldkonverentsi raames esitatakse ka hindamistulemused. Hindamistulemuste üle diskuteeritakse ja kasutatakse järgneva aasta plaanide koostamise platvormina.

Märkimisväärset rolli mängivad kooli juhtkonna koosseis, motivatsioon ja innovatsioonikompetents. Siia juurde kuulub motivatsiooni õige määratlemine, kolleegiumi koormus, hindamise ajaline kulg ja üldine teostamine.

Kaks aspekti, mis minu nägemuse kohaselt tähelepanu vääriavad, on režiiline teostamine ja kolleegium. Režiilise teostamise puhul on tegemist kindlaksmääratud vastutusega (kahjustamata koolijuhtide ühisvastutust), sooviga parandada koolisisest situatsiooni ja julgustada koole lähenema hindamisele professionaalselt. Väikeste koolide juhid võtavad teostamise ise üle ja sellepärast väärib erilist tähelepanu seos juhtgrupi, kolleegiumi ning kooliomavalitsuse vahel.

Praeguses situatsioonis joonistuvad välja – strateegiliselt vaadates – kaks erinevat tegevusviisi:

- Kooli juhtkond – täpsemalt öeldes juhtgrupp – tahab võimalikult suurt osa kolleegiumist hindamisse kaasata. Juhtkond toonitab, et hindamine on lähedal loodetud koolikultuurile ja on justkui harjumuspärase koolitöö peegeldus, kokkuvõtte, tagasiside ja hinnang. Sellisel juhul on oodata, et koolisisene kliima läbi hindamise ei kahjustu, kommunikatsioon läbi õpetamise suureneb ja hindamist aktsepteeritakse rohkem. Selgusetu on – igatahes esimeses faasis – kas paraneb ka praktiline koolitegevuse kvaliteet.
- Alternatiivina võib vaadelda tegevust, kus kooli juhtgrupp – täpsemalt öeldes hindamisgrupp – käsklusi jagab ja ühte või mitut kooliprogrammi arvustab. Sellise ülesande puhul on pigem võimalik kolleegiumi koormust vähendada. See tähendab aga, et järgneb rolli ja ülesannete selgitamine ning kaasneb ka kommunikatsioon kolleegiumiga või täpsemalt kooli juhtkonnaga. Selles seoses peab olema viidatud ühele

kesksele dilemmale.

Kooliarengu üldnimetus „Kooliprogramm ja hindamine” juhib kolleegiumi heterogeensuse tagajärjel hindamise teema juures nägema üsna erinevaid visioone ja interpretatsioone. Olulisemaks on isiku õpetamine ja kasvatamine. Seda tööd võib veel arvustada ning ajaraamid, mis õpetaval isikul iga päev kasutada on, purustada. Õpetajad tunnevad end ülekoormatuna. Kui ei saa selgeks, et hindamist vajatakse nõuetekohase ja koolis tegelikult läbiviidava õpetuse võimalike erinevuste nägemiseks, tekib oht, et hindamine saab mingil ajal rutiiniks ning areng pidurdub.

Meie projekti eesmärgiks ongi nende raskustega tegelemine.

MÕNINGAD MÕTTED LÕPETUSEKS

Kõigi nende arutluste juures ei tohi me unustada, et kool on kompleksne süsteem. Vahelesegamise efekt ei ole täpselt aimatav. Mõningate protsesside juures võib ühe eesmärgi suunas pürgides kerkida esile teine eesmärk või selgub, et soovitud muudatus toob endaga kaasa rohkem kahju kui kasu. Koostöös kõigiga aitavad oma organiseeritud kontrollimise mudelid lõplikult kaasa oma tegevuse kaalumisele, et õigeaegselt ära tunda, kui arenetakse vales suunas. Peale selle on iga kool paljude tegevusfaktorite tõttu individuaalne ja see tähendab, et iga kool peab hindamist oma arengu kontekstis nägema.

KROONIKU TAGASISIDE PROJEKTIKOOLOIDE HINDAMISE SEISUST PROJEKTI TOIMIMISE AJAL.

Osavõtva vaatleja seisukohast nähtuna liidab kroonik oma teadmised projekti kulgemisest järgmistesse ütlustesse:

- **Koolijuhtide kannatus (meelerahu) ja suhtumine kooli sisehindamisse mõjutab hindamisplaani õnnestumist määravalt.**

Seal, kus koolijuht projekti eesmärgi täitmise oma kohustuseks võttis, paranesid tingimused edukaks hindamiseks. Pärast projektikogemusi võib öelda, et püüdlused õpetamise ja kasvatamise kvaliteedi hoidmiseks ja arendamiseks on koolielus eriti kasutoovad, kui kooli juhtkond:

- tõlgendab hindamist kui väga tähtsat faktorit ja on motiveeritud;
- muretseb, et ametnikud (nii sisesed kui ka välised) ja vastutavad isikud (näiteks hindamisgrupid) määratleksid vajalikud eesmärgid ja ülevaatlikud hindamisplaanid ning täpsustaksid ja konkretiseeriks neid;
- hindab, et hindamisplaan oleks kooliprogrammis ja hästi mõõdetav tööplaan kooliaastaks saaks fikseeritud;
- võimaldab mänguruumi ja arvestab vahereporteid ja arvamusi ning laseb oma tööd hinnata;
- muretseb kolleegiumini jõudva informatsiooni pärast;
- kaasab kooli kohaliku omavalitsuse ja võimaldab diskussioone;
- informeerib kooli järelevalvet ja saab neilt tagasisidet;
- küsib hindamise tulemuste kohta ja diskuteerib nende üle;
- selgitab välja hinnangud hindamistulemuste kohta ja mõtiskleb nende tulemuste üle;
- formuleerib ise kõrged hinnangud;
- muretseb jätkuvalt, et leiaks aset koolisisene õpetajate koolitus.

Selle täiendusega ei tohiks koolijuhtide roll olla liigne, küll aga peab sellega nende kui võtmefigureeride ja teostajate roll selgelt rõhutatud saama.

Lõplikult saab ainult koolijuht – kui rollikandja ja isiksus – kolleegiumile ja kooli omavalitsusele veenvalt vahendada oma kooli kvaliteedi hindamise kohalikku väärtust ja seeläbi selle tööpõllu vastutusrikka käsitlemise pärast muret tunda.

- **Hindamis-, näiteks juhtgrupid, vajavad selget ülesannet, et töötada edukalt ja saada kolleegiumilt heakskiit.**

Läbi hindamisgrupi, näiteks juhtgrupi, saab hindamine konkreetseks. Oluline, et ülesanne on formuleeritud, koostöös organiseeritud ja kolleegiumile vahendatud, mis on omakorda vajalikud eeldused hindamise heakskiitmiseks. Selleks, et hindamisega edukalt töötada, vajavad hindamisgrupid kooli juhtkonnalt selget ülesannet.

Ka välistele vastava tegevusala inimestele on selgitatud, et kõigepealt peab neist igaüks ise tööprotsessis ja koolitustel kvalifitseeruma.

- **Väliste koolinõustajate töö on hindamisplaani sisuliste ümberkorralduste jaoks otsustav.**

Koolinõustajad saavad abi eneseabist. Juhtimiseminaridel saavad nad kvalifitseerituks, peale selle toovad nõustajad oma tegevusse kaasa nõustamiskogemused teistest töökogemustest. Nad võivad struktureeritud, kaalutletud ja järjekestvale hindamisele efektiivselt kaasa aidata. Viimast muidugi ainult siis, kui neil jagub nõustamiseks piisavalt aega. Kuidas hindamine realselt aset leiab, otsustavad aga õpetajad oma igapäevases töös. Neist sõltub, kas „hindamise tööpõllul” läheb koos töötades kitsaks või leiab siiski aset kasvõi üks kogemusvahetus.

- **Tagasiside- ja mõttekultuuri rajamine parandab õpetaja tegevuse kvaliteeti.**

Krooniku arusaama järgi tähendab hindamine projektikoolidele, et kõige paremaks muutub igapäevane suhtlemine ja koostöö. Hindamisprotsessis on tagasisidel ja tagasipeegeldusel kvalifitseeritud toime osalevatele kolleegidele, eriti kui neid nõustades aidata saab. Küsimusele, kas läbi selle paranes ka õpetamine, ei saa otseselt vastata, sest õpetuse hindamisele pöörati vähe tähelepanu.

- **Õpetust, kui kooli keskset ülesannet, on hindamisplaani juures vähe presenteeritud.**

See tõsiasi ei ole sugugi imetlusväärne, kuna Hessen alustab alles hindamisega ja õpetamise keerukus esitab hindamisele kõrgemaid nõudmisi. Parandamist on väärt igal juhul kooli omavalitsuse osavõtt.

- **Õpilased ja lapsevanemad kaasatakse vaevu hindamisprotsessi.**

Heast tahtest ei tule puudu, aga nende kahe grupi kasu on raske saavutada. Siit edasi minnes läheb vaja dialooge erinevate tasandite ja erinevate vastutajate vahel, eelkõige – kannatlikku ja hoolikat arendustööd. Viimastel aastatel kirjutatakse hindamisest kirjanduses päris tihti. Nii näiteks Böttcher/Philipp: „Õpilastega õpetust ja kooli arendades”. Beltz 2000 nagu ka Burkard/Eikenbusch/Ekholm: „Tugevad õpilased – head koolid”, Gornelsen 2003.

- **Eksperptide kaasamine, koolidevahetus isekeskis, koostöö koolinõustajatega ja järelevalve kaasamine projektikoosolekule annavad vajalikke impulsse koolisisesele hindamisele.**

Kuigi kooli järelevalve võiks olla üks oluline koostööpartner, ei võeta teda mitte alati selles rollis tõsiselt. Sellegipoolest ei ole jäetud teda tähelepanuta: järelevalve huvi motiveerib koole. Tagasiside aruteludest on väga oodatud, kuna järelevalve ei ole hindamise läbiviimiseks veel ühtegi konkreetset käsku ega ülesannet seadnud.

- **Kooli järelevalvel ei ole veel kaasaitavat funktsiooni üksikute projektikoolide kooliarengu tähenduses.**

Üksmeelselt räägivad koolid, et kooli järelevalve pole seni veel hindamisel abi osutanud. Nad soovivad endale rohkem tähelepanu ja kriitikat igakordse kooliarengu dialoogi kohta. Mis puutub rolli, signaliseerivad nad samaaegselt ebakindlust: kooli järelevalvel on kaitsev, nõuandev ja kontrolliv funktsioon – kas on võimalik üldse üksteisega kokkuleppele saada?

- **Süsteemaatiline kvaliteedikaitse pärineb koolisisestest hindamisest.**

Vestlustes koolide esindajatega tegin kindlaks, et järjest enam võetakse omaks teadmine, et hindamine ei seisa esiplaanil, vaid kõik „käib ümber” kooli ja õpetamise arengu. See uute teede otsing vajab orientatsiooni ja sisehindamine on arengu teenistuses.

- **Koolid peavad mõttekaks ka peale projekti jätkata hindamist ja omandatud töölaadi.**

Enamus projektikoole näevad nõuandjate kasutamist kui tähtsat projekti osa koolide toetamises. Peagi esitati küsimus, kas nendega on võimalik koostöö ka peale projekti? Seejuures hindavad nad kolme aspekti positiivseks: puhast impulsi Fritz Zaugg'ilt, vahetusi kolleegidega

teistest koolidest ja kohtumisi järelevalveametnikega tööpäevade raames.

KOOLIKONSULTANTIDE KOKKUVÕTE PROJEKTI LÕPUS.

Koolikonsultantide töö (projektikoolide eest hoolt kanda) ühiseks kokkuvõtteks pakkusin ma välja meetodi: "Kirjadioogid". Erinevad aspektid projektikoolide hindamispraktika sisust ja väärtustest kirjutati neljale tahvlile, kusjuures konsultandid pidid ka kirjalikult seisukoha esitama. Viieldal tahvil pidid nad kujutletud filmitiitlite abil oma projektikogemused koondama ja lühidalt kommenteerima. Arutelu tõi järgnevad tulemused:

- **kohaliku hindamise väärtus koolis,**
- **hindamise efekt koolis.**

Saavutati õpetuse ja kooliarengu efekt. Hindamise teema sai oma tähenduse, eriti gruppides, kes hindamisplaani osa võtsid. Siin diskuteeriti, kontrolliti ja otsustati põhjendatult. Tehti järeldusi, vähemalt praktika jaoks. Üksikjuhtudel ilmutasid kooligrupid teadmishuvi, mida uuritav tegevus pakub: mida toob kaasa töö nädalaplaaniga? Kuidas jõuab minu õpetus õpilasteni?

Enamasti aga ei jõuta selleni, et soov igapäevasesse kasutusse jõuab. Üks põhjustest on, et hindamine "kunst reeglite järgi" on praktikute jaoks liiga kulukas ja – meetodilise kulu võrdluses – vähese praktilise kasuga hinnatud.

Koolijuhtide hulgas eksisteerib arusaamine: hindamist kui järelevalve vahendit vähendada ja suurendada kooli avatust. Seega taandub mõte võimalusest kasutada hindamist kui kooli arengu instrumenti, tagaplaanile.

HINDAMISE EFEKTID KOOLIS.

Efektid õpetuse ja kooliarengu jaoks saavutatakse, kui kaebuseid liiga kõrgele instantsi ei jõua ja arvestaval grupil on julgust kontsentreeruda konkreetsele ja piiritletud plaanile. Sellistel juhtudel läbib plaan kõik hindamise faasid ja innustab uute hindamisprojektide alustamist.

Väikeses koolis võib see tähendada, et kogu kolleegium on kaasatud ja nii on kooliarenguprotsessi lihtsam kujundada, eriti kui kooli juhtkond ise on huvitatud ja osa võtab.

Suuremates asutustes on olukord komplitseeritum. Hindamistööd delegeeritakse reeglina koolijuhtkonna gruppidele või isikutelt, kel on tõeline huvi, kuid kes on struktuuris väljaspool oma rolli ega suuda täita isiklike tingimusi.

- **Hindamise kinnistamine koolis / kooli omavalitsuses.**

Hariduspoliitilise käsu – „kool peab regulaarselt kontrollima programmi mõõdetavaid tulemusi ja oma töö kvaliteeti (sisemist hindamist)” – tagajärjeks oli üksikute koolide institutsiooniline kinnistamine. Lõpuks on kooli juhtkonna suhtumine hindamisse määratletud nagu ka hindamisgrupi ja juhtkonna vaheliste mõttevahetuste kvaliteet. Juhtkond kaldub pigem kuluka, aga teoreetiliselt põhjendatud hindamise poole. Juhtkond suunab hindamist oma ülesannete raamidesse, hinnates „valupunkte”, mille analüüsi tulemused otseselt tema tööle kasuks tulevad. Tuleb aga välja selgitada, kas siinkohal saab rääkida hindamisest. Kokkuvõttes ei olnud juttu õpilaste ja lapsevanemate osavõtust.

- **Pilk projektijärgsele ajale.**

Koolide arengut projektijärgsel ajal hinnatakse piiratud optimismiga. Kuna üleüldine huvi on vaja rahuldada ja kuna leidub püsiv huvi hindamiskultuuri järele. Siiski ollakse ühel nõul, et hindamise igapäevane õhkkond tõstatatud küsimuse kasuks on muutunud. Hindamist nähakse kui vajalikku muutumisprotsessi komponenti, kui funktsiooni, mis läbi nõustamise tugevneb. Üksikutes projektikoolides plaanitakse projekti tulemuste põhjal uut kooliaastat. Tulevikus on eesmärkideks muuta hindamine koolitöö kindlaks osaks ja koolitada õppejõude hindamise läbiviimiseks.

- **Kokkuvõttev hinnang.**

Nõustajate hinnangu järgi mängib kooli juhtkond märkimisväärset, võib-öelda ka kahemõttelist rolli kooli hindamistegevuses. Seda näitab ka järgnev stsenaarium:

„Suhkruleib ja Piits” – Hindamisvaldkond kinnitatakse enamasti kooli juhtkonna poolt. Teiste hindamistegevuste kõrval algatas juhtkond ka kooliprogrammi täitmise hindamise, et oleks kergem kooliametile aruannet esitada.

„Rahvas on püsiv, kuningas on domineeriv” – Kolleegium võib mõelda välja, mida ta soovib, aga kooli juhtkond kinnitab selle, mida tehakse.

„Ära antud võimalused – õppetund” – Hindamisgrupp tohib nii kaua töötada, kuni ta ei mõjuta tunduvalt kooli arengut.

Siin on oht, et kolleegide motivatsioon väheneb, sest nende kohustus ei tasu ära ja läbipaistvus puudub. On arvatud, et kooli juhtkond ei ole koostöövalmis ja tal ei ole tõelist huvi hindamise vastu. See ei välista, et nad ühe tõsise ettevõtmise käigus saadud kogemusi järgmises projektis ei kasuta ja lõppkokkuvõttes tekibki märkamatult hindamiskultuur. Sageli on sellistel juhtudel hindamine osalevatel koolidel vähemalt teemaks saanud.

WALLACE HALL ACADEMY
Kvaliteedi hindamine/Klassi vaatlus
(Mugandatud HMI dokumentatsiooni järgi)

Klass _____

Teema _____

Õpetaja _____

Vaatleja _____

Kuupäev _____

Vaadeldud tegevuste lühike kirjeldus

+/-	Hindamine või kirjeldus (kasuta +/- vasakpoolses kastis). Kriipsuta alla sobivad vaatlused	Märkmed
	<p>Õppeprotsess:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tunni sisu/sihid ja eesmärgid on õpilastega jagatud ja kindlustatud • Seletused, juhised ja juhendid on selgelt väljendatud • Õpetamise lähenemiste/stiilide ulatust kasutatakse koos küsitluse andeka tarvitamisega • Otsese, interaktiivse õpetamise kasutamine klassis, gruppides ja individuaalselt on kohane/heakskiidetud • Õpetaja-õpilase vaheline interaktiivsus on oluline • Kiitust ja tagasisidet kasutatakse efektiivselt ja regulaarselt ja õpilastel/õpetajatel on kõrged ootused • Õpilasi kaasatakse aktiivselt õppimisse • On tõendeid regulaarsetest/sobivatest tõenditest 	
	<p>Õpikogemused õpilastel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilased on motiveeritud, entusiastlikud, kõvasti tööd tegevad, täpsed ja käituvad korrektselt • Õpilased vastutavad õppimise, iseseisva töö eest ja neilt nõutakse endi eest mõtlemist • Õpilaste seas on väga hea koostöö kvaliteet/ulatus ja interaktiivsus • Esineb sobiv tempo • Õpikeskkond suhtub asjakohaselt õpilaste eelnevatesse saavutustes ja võimesses 	

	<p>Tulles vastu õpilaste vajadustele/toetades neid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ülesanded/tegevused sobivad õpilaste vajadustega • Valitakse/kasutatakse kohaseid ressursse • Lähenemine õppimisele ja õpetamisele annab sobivat toetust kõigile õpilastele • Õppides toetavalt personalilt, külastades õpetajaid ja klassiruumide assistente annab järelemõeldud/kvaliteetset tuge • Personal näitab hoolivust ja muret üksikisikute vastu • Personal eristab efektiivselt • Mis määral suhtlevad õpetajad õpilastega eesmärkide, individuaalse progressi ja saavutuste valdkonnas? (nt IEPs, PLPs, kirjutatud kommentaarid märkmikes) • Kas on olemas õpetamise toetamise sisend? (nt rohkem/vähem võimeline, EAL) • Kas toimub lapsevanemate sekkumine? 	
	<p>Õppekeskkond</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spetsiifilised majutusküsimused • Tervise & turvalisuse küsimused • Helge, stimuleeriv õppekeskkond • Küsimused, mis viitavad moraalile, suhetele, õpilase käitumisele ja distsipliinile 	

Parim praktika

Ideed arutluseks

Nimekiri:

Kasutatav asendiplaan

Planeerijatest saadud kasu

Allkirjastatud: _____ (Õpetaja)

_____ (Vaatileja)